

*Audun Langørgen, Taryn Ann Galloway og
Rolf Aaberge*

**Gruppering av kommuner etter
folkemengde og økonomiske
rammebetingelser 2003**

Rapporter

I denne serien publiseres statistiske analyser, metode- og modellbeskrivelser fra de enkelte forsknings- og statistikkområder. Også resultater av ulike enkeltundersøkelser publiseres her, oftest med utfyllende kommentarer og analyser.

Reports

This series contains statistical analyses and method and model descriptions from the various research and statistics areas. Results of various single surveys are also published here, usually with supplementary comments and analyses.

© Statistisk sentralbyrå, mars 2006
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen,
vennligst oppgi Statistisk sentralbyrå som kilde.

ISBN 82-537-6953-9 Trykt versjon
ISBN 82-537-6954-7 Elektronisk versjon
ISSN 0806-2056

Emnegruppe
12.90

Design: Enzo Finger Design
Trykk: Statistisk sentralbyrå/193

Standardtegn i tabeller	Symbols in tables	Symbol
Tall kan ikke forekomme	Category not applicable	.
Oppgave mangler	Data not available	..
Oppgave mangler foreløpig	Data not yet available	...
Tall kan ikke offentliggjøres	Not for publication	:
Null	Nil	-
Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	Less than 0.5 of unit employed	0
Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	Less than 0.05 of unit employed	0,0
Foreløpig tall	Provisional or preliminary figure	*
Brudd i den loddrette serien	Break in the homogeneity of a vertical series	—
Brudd i den vannrette serien	Break in the homogeneity of a horizontal series	
Desimalskilletegn	Decimal punctuation mark	,(,)

Sammendrag

Audun Langørgen, Taryn Ann Galloway og Rolf Aaberge

Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser 2003

Rapporter 2006/8 • Statistisk sentralbyrå 2006

Formålet med denne rapporten er å ordne kommunene i sammenliknbare grupper etter økonomiske rammebetingelser. Dette betyr for det første at kommunene blir ordnet etter hvilke kostnader de står overfor for å innfri minstestandarder og lovpålagte oppgaver. Disse kostnadene varierer mellom kommunene på grunn av ulike demografiske, sosiale og geografiske forhold. Men siden driften av små kommuner atskiller seg fra driften av store kommuner, har vi av sammenlikningsgrunner funnet det hensiktsmessig å la grupperingen av kommunene også være avhengig av folkemengden. Det tredje kriteriet som brukes til å gruppere kommunene er frie disponible inntekter, dvs. de inntektene som er til disposisjon når minstestandarder og lovpålagte oppgaver er dekket. Størrelsen på de frie disponible inntektene gir en antydning av kommunenes økonomiske handlefrihet. Den mest omfattende grupperingen, basert på de tre nevnte kriteriene, består av 27 grupper. I tillegg har vi skilt ut de fire største byene og de 10 kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger (i hovedsak kraftkommuner) som egne grupper. Kommunegrupperingen som fremkommer er basert på data for 2003 og blir sammenliknet med en tilsvarende gruppering basert på data for 1998.

Prosjektstøtte: Kommunal- og regionaldepartementet.

Innhold

1. Innledning.....	7
2. Gruppering av sammenliknbare kommuner.....	8
2.1. Klassifisering av kommuner etter folkemengde og bundne kostnader	9
2.2. Klassifisering av kommuner etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter.....	11
2.3. Gruppering av kommuner over tid.....	15
2.4. Om bruk av grupperingen	16
Referanser.....	18
Vedlegg	
A. Kommunemodellen KOMMODE.....	19
B. Gruppering av sammenliknbare kommuner etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter, 2003	25
Tidligere utgitt på emneområdet	34
De sist utgitte publikasjonene i serien Rapporter	35

Figurregister

2. Gruppering av sammenliknbare kommuner

2.1. Andel kommuner med lave, middels og høye bundne kostnader etter landsdel, 2003	14
2.2. Andel kommuner med lave, middels og høye frie disponible inntekter etter landsdel, 2003.....	14
2.3. Indeks for bundne kostnader i 1998 og 2003	16
2.4. Indeks for korrigerede inntekter i 1998 og 2003	16

Tabellregister

2. Gruppering av sammenliknbare kommuner

2.1. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folkemengde og bundne kostnader per innbygger, 2003	10
2.2. Summarisk statistikk for kommunenes folkemengde, 2003	10
2.3. Summarisk statistikk for kommunenes bundne kostnader, kroner per innbygger, 2003	10
2.4. Summarisk statistikk for kommunenes frie disponible inntekter, kroner per innbygger, 2003	11
2.5. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter per innbygger, 2003	12
2.6. Gruppering av kommuner etter sammenslåing basert på data for 2003.....	15
2.7. Antall kommuner fordelt etter kommunestørrelse i 1998 og 2003	15
2.8. Antall kommuner fordelt etter bundne kostnader i 1998 og 2003.....	16
2.9. Antall kommuner fordelt etter frie disponible inntekter i 1998 og 2003	16

Vedlegg

A.1. Estimerte koeffisienter for faktorer som påvirker bundne kostnader i kommunal tjenesteyting, 2003	22
A.2. Summarisk statistikk for kommunenes bundne kostnader etter sektor, 2003.....	23
A.3. Estimerte koeffisienter for faktorer som påvirker marginale budsjettandeler, 2003	24
A.4. Summarisk statistikk for marginale budsjettandeler og inntektselastisiteter etter sektor	24
B.1. Folkemengde, indeks for bundne kostnader og indeks for korrigerede inntekter etter kommune.....	25
B.2. Folkemengde, indeks for bundne kostnader og indeks for korrigerede inntekter for kommunene sortert etter korrigerede inntekter innenfor kategorier.....	29

1. Innledning

I Norge er som kjent kommunene ikke fullt ut autonome enheter, men utøver selvstyre innenfor rammer bestemt av Stortinget. For å motvirke forskjeller i tjenestetilbudet mellom kommunene har staten lagt føringer for kommunenes virkeområde og vedtatt felles lover og bestemmelser som blant annet pålegger kommunene å drive skoler, helsevesen, pleie og omsorg for eldre og funksjonshemmete, osv. etter bestemte retningslinjer. Formålet med disse retningslinjene er å sikre innfrielsen av minstestandarder i tjenestetilbudet. Kommunene står imidlertid overfor ulike kostnader for å innfri minstestandarder og lovpålagte oppgaver. Dette skyldes ulike demografiske, sosiale og geografiske forhold. Variasjoner i disse faktorene gir opphav til kostnadsforskjeller som kommunene ikke kan velge seg bort ifra; vi kaller dem derfor *bundne kostnader*.

Formålet med denne rapporten er å ordne kommunene i grupper etter økonomiske rammebetingelser. Dette betyr for det første at vi vil gruppere kommunene etter kostnadene for å nå minstestandarder og lovpålagte oppgaver som er fastsatt av Stortinget eller regjeringen; dvs. etter størrelsen på det vi vil kalle bundne kostnadene per innbygger. Men siden driften av små kommuner atskiller seg fra driften av store kommuner, vil det av sammenlikningsgrunner være hensiktsmessig å la grupperingen av kommunene også være avhengig av *folkemengden*. Til sammen gir altså disse to kriteriene en gruppering av kommunene som gjør dem sammenliknbare etter folketall og bundne kostnader.

Kommunene dekker sine utgifter ved skatteinntekter og statlige overføringer. Mange kommuner rår over midler utover det som skal til for å dekke de bundne kostnadene; vi kaller disse midlene for *frie disponible inntekter*.¹ Summen av de bundne kostnadene og de frie disponible inntektene tilsvarer kommunenes samlede inntekter. I motsetning til de bundne

kostnadene betrakter vi de frie disponible inntektene som fritt allokerbare inntekter. Størrelsen på de frie disponible inntektene gir derfor en antydning av kommunenes økonomiske handlefrihet. Kommuner som er like store og står overfor like bundne kostnader, kan ha ulike nivåer på de frie disponible inntektene og dermed ulik grad av økonomisk handlefrihet. For å gi en mer komplett gruppering av sammenliknbare kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser, har vi derfor foretatt en ytterligere oppdeling av kommunene etter størrelsen på de frie disponible inntektene per innbygger. De tre dimensjonene kombineres slik at vi får en inndeling av kommunene i 27 grupper. I tillegg har vi skilt ut de fire største byene og de 10 kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger som to separate grupper. Den siste gruppen består hovedsaklig av kraftkommuner.

Denne rapporten gir en oppdatering av resultatene i Langørgen, Aaberge og Åserud (2001) som var basert på data for 1998. Det er tidligere også utarbeidet grupperinger basert på data for 1994, se Langørgen og Aaberge (1998). Grupperingen som blir presentert i denne rapporten er basert på data for 2003. Rapporten er organisert som følger. Kapittel 2 viser hvordan kommunene fordeler seg når vi bruker forskjellige kombinasjoner av folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter som grunnlag for grupperingen. Utfallet av grupperingene for de enkelte kommunene er rapportert i vedlegg B. Som det vil framgå av vedlegg A er hver enkelt kommunes bundne kostnader og frie disponible inntekter avledet fra kommunemodellen KOMMODE. Vi viser derfor til vedlegg A for detaljert informasjon.

¹ Frie disponible inntekter er avledet fra modellberegninger og må ikke forveksles med kommunenes frie inntekter. *Frie inntekter* er definert ved summen av skatteinntekter og rammetilskudd. Til forskjell fra frie inntekter er de frie disponible inntektene korrigert for variasjoner i kommunenes utgiftsbehov (bundne kostnader).

2. Gruppering av sammenliknbare kommuner

Inndelingen i by og land var den enkleste og mest brukte kommuneklassifiseringen i Norge i første halvdel av det forrige århundret. Kommuner som hadde administrativ bystatus ble gruppert sammen, mens alle de øvrige kommunene utgjorde gruppen av herredskommuner. I dag er imidlertid skillet mellom by- og herredskommuner mindre relevant, ikke minst fordi kommunenes administrative status ikke lengre kan brukes som indikator for å skille mellom urbaniserte og mindre urbaniserte strøk.

På grunnlag av data fra folketellingen i 1950 utarbeidet Statistisk sentralbyrå (SSB) en ny kommunegruppering der en skilte mellom tettbygde og spredtbygde herredskommuner ut i fra hvor stor del av befolkningen som var bosatt i tettsteder. I forbindelse med denne folketellingen ble det utarbeidet en klassifisering som bygde på tre kriterier; næringsstruktur, bosettingstetthet og sentralitet. Standard for kommuneklassifisering fra 1985 bygger i hovedsak på de samme prinsippene. I forbindelse med folketellingen i 1990 ble det kun foretatt mindre justeringer.

Den nåværende offisielle kommuneklassifiseringen er dokumentert av Statistisk sentralbyrå (1994). Formålet med denne klassifiseringen er å dekke behovet for en allmenn kommunegruppering i offisiell norsk statistikk. Den tar særlig sikte på å være til nytte i analyser knyttet til oppdelingen by-land. En fordel med en slik standard rettet mot generell rapportering av statistikk på kommunenivå er de mulighetene det gir for å foreta grundige og omfattende sammenlikninger ved hjelp av opplysninger som gjelder flere statistikkområder. En ulempe med en slik generell tilnærming er imidlertid at relevansen av klassifiseringen kan variere mellom ulike typer av statistikk som man ønsker å sammenlikne kommunene etter. Den offisielle kommuneklassifiseringen er f.eks. lite relevant når vi ønsker å sammenlikne ressursbruk og resultater. Da vil det være hensiktsmessig å ordne kommunene i grupper bestemt av folkemengde og økonomiske rammebetingelser, slik at kommuner i samme gruppe langt på vei vil kunne oppfattes å ha like forutsetninger for tjenesteproduksjon.

Det er grunn til å tro at næringstilknytning, bosettingstetthet og sentralitet legger visse føringer på kommunenes økonomiske virksomhet. Den teoretiske og empiriske spesifikasjonen av disse sammenhengene og deres økonomiske betydning for kommunene har imidlertid ikke blitt drøftet i forbindelse med den gjeldende standarden for kommuneklassifisering. Med støtte i en modell for kommunenes økonomiske atferd som er dokumentert i Langørgen m. fl. (2005), er det grunnlag for å hevde at bosettingsmønster har betydning for kommunenes bundne kostnader, men at andre forhold som f.eks. befolkningens størrelse og aldersstruktur har enda større betydning for forskjeller i de bundne kostnadene. Næringsstrukturen vil først og fremst ha en indirekte effekt på kommunenes virksomhet, via en effekt på skatteinntektene og inntektsgrunnlaget.

Siden kommunemodellen KOMMODE omfatter alle tjenesteytende sektorer, vil bruken av denne modellen gi oss et fullstendig bilde av de bundne kostnadene. Modellen vil imidlertid gi resultater som avviker fra anslagene for utgiftsbehov i inntektssystemet. Dette skyldes forskjeller i det metodiske grunnlaget og modellspesifikasjonen i forhold til de analysene som utgiftsutjevningen baserer seg på. Bundne kostnader og beregnet utgiftsbehov er altså nært beslektete begrep, men med ulike operasjonaliseringer. Resultater avledet fra KOMMODE er også blitt benyttet i arbeidet til Inntektssystemutvalget, se NOU (2005:18).

Tankegangen bak vår gruppering er at resultatene av kommunenes virksomhet i høy grad vil være avhengig av hvilke rammebetingelser som kommunene står overfor. Kommuner som står overfor like rammebetingelser er i denne forstand sammenliknbare mht. hva de oppnår av resultater fra virksomheten. Motsatt vil kommuner med svært ulike rammebetingelser i liten grad være sammenliknbare.

Ved å benytte klassifiseringskriterier avledet fra en økonomisk modell som forklarer variasjoner i kommunenes ressursbruk, oppnår vi at grupperingen av kommunene blir relevant for formålet. En modellbasert tilnærming åpner dessuten for å identifisere kom-

munenes samlede bundne kostnader og frie disponible inntekter. Disse størrelsene gir summariske uttrykk for de økonomiske rammebetingelsene til den enkelte kommune, og er slik sett velegnet som kriterier for å gruppere kommunene.

I forslaget til hovedgruppering inngår folkemengden og bundne kostnader som klassifiseringskriterier. Folkemengden er brukt som kriterium fordi dette er veletablert i KRDs rapportering om kommunal økonomi. For mange formål kan det oppleves som urimelig at store bykommuner skal komme i samme kategori som distriktkommuner med få innbyggere. De bundne kostnadene gir et uttrykk for den økonomiske betydningen av samfunnets krav og standarder for kommunal tjenesteyting. Begge klassifiseringsvariablene i hovedgrupperingen, folkemengde og bundne kostnader, er delt inn i tre grupper (lav/middels/høy) slik at dette gir en inndeling i 9 hovedkategorier.

Kommuner innenfor samme kategori kan imidlertid ha sterkt avvikende frie disponible inntekter per innbygger, slik at ulikheter i inntektsgrunnlaget kan være en medvirkende årsak til ulikheter i resultatene av virksomheten. Vi har derfor laget en supplerende tredelt gruppering etter frie disponible inntekter, slik at en får underkategorier der kommunene er sammenliknbare både mht. folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter. Variasjoner i de frie disponible inntektene kan tolkes som uttrykk for ulikheter i hvor romslige økonomiske rammer den enkelte kommune opererer under, når vi tar hensyn til ulikheter i kostnader knyttet til kommunens forpliktelser om å innfri visse minstekrav til tjenesteytingen. Kommunenes samlede inntektsgrunnlag kan dekomponeres på bundne kostnader og frie disponible inntekter.

For et gitt nivå på de bundne kostnadene per innbygger vil kommuner med relativt høye frie disponible inntekter ha gode muligheter til å yte tjenester av stort omfang og med høy kvalitet. Dette er bakgrunnen for at vi har utarbeidet mer detaljerte grupperinger med frie disponible inntekter per innbygger som et supplerende kriterium.

Når alle de tre dimensjonene kombineres får vi en inndeling av kommunene i 27 sammenliknbare grupper. I tillegg har vi skilt ut to grupper som anses som så spesielle at de bør grupperes for seg. For det første har vi skilt ut de fire største bykommunene, og for det andre er de 10 kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger (i hovedsak kraftkommuner) skilt ut som en egen gruppe. Dette er gjort for å skille ut ekstremobservasjoner i fordelingen av frie disponible inntekter per innbygger, ettersom denne fordelingen er sterkt høyreskjev.

Fastsetting av intervallgrenser for gruppering av kommuner kan foretas ut fra ulike prinsipper. En mulighet

er å fastsette intervallgrensene slik at variasjonsbredden blir konstant. Dette prinsippet ivaretar hensynet til sammenliknbarhet innenfor hver gruppe. Et annet alternativ er å fastsette intervallgrensene slik at det blir samme antall kommuner innenfor hvert intervall. Dette prinsippet bidrar til å hindre at enkelte av grupperingene omfatter svært få kommuner. Intervallgrensene i klassifiseringen nedenfor er fastsatt som kompromisser mellom disse to prinsippene.

2.1. Klassifisering av kommuner etter folkemengde og bundne kostnader

Klassifiseringen bygger på de samme prinsipper som i Langørgen og Aaberge (1998). Klassifiseringen er imidlertid nå oppdatert med data for 2003. Med to særskilte kategorier og ni kategorier etter folkemengde og bundne kostnader per innbygger, får vi i alt 11 kategorier i hovedklassifiseringen. Denne består av følgende grupper:

- (1) De fire største byene
- (2) De ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger
- (3) Små kommuner med lave bundne kostnader per innbygger
- (4) Små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger
- (5) Små kommuner med høye bundne kostnader per innbygger
- (6) Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader per innbygger
- (7) Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger
- (8) Mellomstore kommuner med høye bundne kostnader per innbygger
- (9) Store kommuner med lave bundne kostnader per innbygger
- (10) Store kommuner med middels bundne kostnader per innbygger
- (11) Store kommuner med høye bundne kostnader per innbygger

De to særskilte kategoriene, (1) og (2), omfatter til sammen 14 kommuner. Av de 434 kommunene i 2003 står vi da igjen med 420 kommuner, som er blitt fordelt på kategoriene (3)-(11) ut fra folkemengden og bundne kostnader per innbygger. For folkemengden har vi valgt følgende tredeling som grunnlag for grupperingen:

- Små kommuner: Kommuner med 0-4 999 innbyggere
- Mellomstore kommuner: Kommuner med 5 000-19 999 innbyggere
- Store kommuner: Kommuner med minst 20 000 innbyggere

Denne inndelingen er en aggregert versjon av SSBs standard for størrelsesgruppering av kommuner. Vi har nåyd oss med en tredeling for å unngå at det blir for

mange kategorier med relativt få kommuner i hver kategori. Intervallbredden i denne grupperingen øker med størrelsen, samtidig som antall kommuner i hver gruppe avtar med størrelsen.

For bundne kostnader per innbygger har vi valgt å bruke kvartilgrenser for å gruppere kommunene. Kvartilgrensene blir beregnet med utgangspunkt i en rangering av kommunene etter bundne kostnader per innbygger. Rangeringen omfatter bare de 420 kommunene som ikke er skilt ut i særskilte grupper. 1. kvartil omfatter de 25 prosent av kommunene med lavest bundne kostnader per innbygger. 4. kvartil omfatter de 25 prosent av kommunene med høyest bundne kostnader per innbygger. 2. og 3. kvartil omfatter de resterende 50 prosent av kommunene. Dette gir følgende tredelte gruppering:

- Kommuner med lave bundne kostnader per innbygger (1. kvartil)
- Kommuner med middels bundne kostnader per innbygger (2. og 3. kvartil)
- Kommuner med høye bundne kostnader per innbygger (4. kvartil)

Bundne kostnader per innbygger for 2003 varierer mellom en minimumsverdi på 19 869 kroner og en maksimumsverdi på 39 085 kroner (Se tabell 2.3). Grensen mellom lave og middels høye bundne kostnader (mellom 1. og 2. kvartil) er på 22 048, mens grensen mellom middels og høye bundne kostnader (mellom 3. og 4. kvartil) er på 28 648 kroner. Variasjonsbredden for 1. kvartil (2 179 kroner) er mindre enn bredden til 2.-3. kvartil (6 600 kroner), mens 4. kvartil har størst bredde (10 437 kroner). Selv om vi slår sammen 2. og 3. kvartil til en gruppe, blir variasjonsbredden likevel ikke større enn at kommunene i denne gruppen kan betraktes som sammenliknbare.

Ved å kombinere de to grupperingsvariablene får vi i alt 9 ulike kategorier. Fordelingen av kommuner på de 9 kategoriene er vist i tabell 2.1. Tabellen viser at det er relativt mange av de små kommunene som har høye bundne kostnader. Kun tre av de små kommunene har lave bundne kostnader per innbygger. For de store kommunene er det motsatt. Av disse er det ingen som har høye bundne kostnader per innbygger, kun fire kommuner har middels bundne kostnader mens resten har lave bundne kostnader. Av de mellomstore kommunene er det ingen som har høye bundne kostnader. Den kategorien som omfatter flest kommuner, er små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger.

Tabell 2.1. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folkemengde og bundne kostnader per innbygger, 2003

Gruppering etter folkemengde	Gruppering etter bundne kostnader per innbygger			
	I alt	Lav	Middels	Høy
	Antall kommuner			
I alt	420	105	210	105
0- 4 999	233	3	125	105
5 000 - 19 999	148	67	81	0
20 000 og over	39	35	4	0

Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Tabell 2.2. Summarisk statistikk for kommunenes folkemengde, 2003

Gruppering etter folkemengde	Gruppering etter bundne kostnader per innbygger			
	I alt	Lav	Middels	Høy
	Folkemengde			
I alt				
Gjennomsnitt	8 390	19 803	6 127	1 503
Min.	464	4 672	1 873	464
Maks.	102 529	102 529	56 444	3 314
0- 4 999				
Gjennomsnitt	2 568	4 821	3 409	1 503
Min.	464	4 672	1 873	464
Maks.	4 991	4 915	4 991	3 314
5 000-19 999				
Gjennomsnitt	9 963	11 095	9 026	-
Min.	5 050	5 050	5 100	-
Maks.	19 927	19 538	19 927	-
20 000 og over				
Gjennomsnitt	37 203	37 755	32 368	-
Min.	20 417	21 018	20 417	-
Maks.	102 529	102 529	56 444	-

Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Tabell 2.3. Summarisk statistikk for kommunenes bundne kostnader, kroner per innbygger, 2003

Gruppering etter folkemengde	Gruppering etter bundne kostnader per innbygger			
	I alt	Lav	Middels	Høy
	Bundne kostnader per innbygger			
I alt				
Gjennomsnitt	25 682	21 269	24 732	31 997
Min.	19 869	19 869	22 049	28 662
Maks.	39 085	22 048	28 607	39 085
0-4 999				
Gjennomsnitt	28 500	21 489	25 731	31 997
Min.	21 116	21 116	22 078	28 662
Maks.	39 085	21 864	28 607	39 085
5 000-19 999				
Gjennomsnitt	22 361	21 208	23 314	-
Min.	19 869	19 869	22 049	-
Maks.	26 458	22 048	26 458	-
20 000 og over				
Gjennomsnitt	21 452	21 366	22 204	-
Min.	20 139	20 139	22 128	-
Maks.	22 313	22 024	22 313	-

Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Tabell 2.4. Summarisk statistikk for kommunenes frie disponible inntekter, kroner per innbygger, 2003

Gruppering etter folkemengde	Gruppering etter bundne kostnader per innbygger			
	I alt	Lav	Middels	Høy
Frie disponible inntekter per innbygger				
I alt				
Gjennomsnitt	8 320	4 446	7 973	12 929
Min.	-441	-441	1 310	2 291
Maks.	31 414	16 503	25 318	31 414
0-4 999				
Gjennomsnitt	10 535	6 591	8 639	12 929
Min.	1 310	3 886	1 310	2 291
Maks.	31 414	10 831	25 318	31 414
5 000-19 999				
Gjennomsnitt	5 832	4 242	7 164	-
Min.	-441	-441	1 660	-
Maks.	18 652	16 503	18 652	-
20 000 og over				
Gjennomsnitt	4 519	4 654	3 339	-
Min.	2 125	2 125	2 559	-
Maks.	8 848	8 848	3 655	-

Eksklusive de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Tabell 2.2 viser gjennomsnitt, minimum og maksimum for folkemengden innenfor de ulike gruppene i klassifiseringen. Tabell 2.3 viser gjennomsnitt, minimum og maksimum for bundne kostnader per innbygger innenfor de ulike gruppene i klassifiseringen. De to tabellene viser en negativ sammenheng mellom bundne kostnader per innbygger og folkemengden. Denne negative sammenhengen skyldes at små kommuner har høye bundne kostnader pga. smådriftsulemper. Dette reflekterer utformingen av modellen KOMMODE, ettersom folkemengden inngår blant faktorene som forklarer variasjoner i de bundne kostnadene.

Tabell 2.4 viser gjennomsnitt, minimum og maksimum for frie disponible inntekter per innbygger innenfor de ulike gruppene i klassifiseringen. Tabellen omfatter bare de 420 kommunene som ikke inngår i de særskilte gruppene for store bykommuner og de ti mest velstående kommunene. Dette medfører at det rapporterte maksimum på 31 414 kroner i frie disponible inntekter per innbygger ikke omfatter de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter. For øvrig er det en klar tendens til at frie disponible inntekter per innbygger avtar med økende innbyggertall, og dette gjelder uavhengig av nivået på de bundne kostnadene. For de 420 kommunene er det også en tendens til at gjennomsnittlige frie disponible inntekter øker med økende gjennomsnittlige bundne kostnader. Kommunene med lave bundne kostnader har et gjennomsnitt på 4 446 kroner i frie disponible inntekter per innbygger, mens kommunene med høye bundne kostnader har et gjennomsnitt på 12 929 kroner. Som det framgår av minimums- og maksimumsverdiene, er det imidlertid betydelige variasjoner i frie disponible inntekter per innbygger mellom kommuner innenfor samme kategori. For eksempel innen kategori 5, små kommuner med høye bundne kostnader, der de frie disponible inntektene per innbygger varierer med om lag 29 000 kroner. Dette bidrar til å svekke sammenliknbarheten innenfor den

enkelte kategori, siden kommuner med ulike frie disponible inntekter har ulike betingelser for tjenesteytingen. Vi skal derfor introdusere en finere gruppering hvor vi i tillegg til størrelse og bundne kostnader også kontrollerer for frie disponible inntekter.

2.2. Klassifisering av kommuner etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter

Som for de andre grupperingsvariablene har vi foretatt en inndeling av kommuner etter frie disponible inntekter per innbygger i tre grupper (lav/middels/høy). Kategori 1 (de fire største byene) er så liten at vi ikke har foretatt noen ytterligere inndeling etter frie disponible inntekter. Dessuten har vi ikke noe godt anslag på de frie disponible inntektene i Oslo kommune, noe som har sammenheng med Oslos spesielle status som både kommune og fylkeskommune. Dette problemet gjelder også for bundne kostnader. Vi kan imidlertid bruke KOMMODE til å predikere størrelsen på den kommunale delen av de bundne kostnadene i Oslo. I kategori 2 har alle kommunene per definisjon høye frie disponible inntekter per innbygger. For hver av kategoriene 3-11 har vi foretatt en ytterligere tredeling i gruppene

- Kommuner med lave frie disponible inntekter per innbygger (1. kvartil)
- Kommuner med middels frie disponible inntekter per innbygger (2. og 3. kvartil)
- Kommuner med høye frie disponible inntekter per innbygger (4. kvartil)

På samme måte som for bundne kostnader per innbygger bruker vi kvartilgrenser for å gruppere kommunene etter frie disponible inntekter per innbygger. Inndelingen i kvartiler omfatter bare de kommunene som ikke er skilt ut i særskilte grupper (dvs. at kategori 1 og 2 i hovedklassifiseringen er holdt utenfor). Dessuten er to kommuner foreløpig holdt utenfor i grupperingen fordi de ikke har rapportert inn sine regnskaper for 2003 til Statistisk sentralbyrå.² For de øvrige kommunene omfatter 1. kvartil de 25 prosent av kommunene med lavest frie disponible inntekter per innbygger, 4. kvartil omfatter de 25 prosent av kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger, mens 2. og 3. kvartil omfatter de resterende 50 prosent av kommunene.

² Dette gjelder for kommunene Andøy og Torsken. Disse to kommunene lar seg vanskelig gruppere etter frie disponible inntekter, fordi vi trenger regnskapsdata for inntektene til å beregne frie disponible inntekter. Vi har imidlertid den informasjonen som trengs for å gruppere disse kommunene etter folkemengde og bundne kostnader.

Tabell 2.5. Antall kommuner fordelt på grupperinger etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter per innbygger, 2003

Gruppering etter folkemengde	I alt	Gruppering etter bundne kostnader per innbygger											
		I alt			Lav			Middels			Høy		
		Frie disponible inntekter			Frie disponible inntekter			Frie disponible inntekter			Frie disponible inntekter		
		Lav	Mid.	Høy	Lav	Mid.	Høy	Lav	Mid.	Høy	Lav	Mid.	Høy
I alt	418	104	210	104	52	51	2	51	114	44	1	45	58
0-4 999	232	29	113	90	1	1	1	27	67	31	1	45	58
5 000-19 999	147	54	79	14	34	32	1	20	47	13	0	0	0
20 000 og over	39	21	18	0	17	18	0	4	0	0	0	0	0

Eksklusive Andøy og Torsken, de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger.

Frie disponible inntekter per innbygger for 2003 varierer mellom en minimumsverdi på -441 kroner og en maksimumsverdi på 31 414, når de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger er holdt utenfor. Grensen mellom 1. og 2 kvartil er på 4 222 kroner, mens grensen mellom 3. og 4. kvartil er på 10 712 kroner. Denne inndelingen gir betydelig større variasjonsbredde for gruppe c enn for de to andre gruppene, noe som skyldes at denne grupperingsvariabelen har en sterkt høyreskjev fordeling. Dersom vi ikke hadde tatt ut de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter ville bredden i 4. kvartil vært om lag 100 000 kroner, og ikke om lag 21 000 kroner som den er når de rikeste kommunene behandles for seg.

Tre grupperingsvariable som hver er delt i tre nivåer gir til sammen en tredimensjonal inndeling i 27 grupper. Fordelingen av kommuner på ulike grupper er vist i tabell 2.5. De 14 kommunene som er skilt ut i to særskilte grupper og de to kommunene som ikke har rapportert inn sine regnskaper, er holdt utenfor i tabellen. Fra tabell 2.1 vet vi at det ikke inngår noen kommuner i gruppe 8 (mellomstore kommuner med høye bundne kostnader) eller i gruppe 11 (store kommuner med høye bundne kostnader). I tillegg finner vi ingen kommuner i følgende 3 grupper:

- Gruppe 9c: Store kommuner med lave bundne kostnader og høye frie disponible inntekter
- Gruppe 10b og 10c: Store kommuner med middels høye bundne kostnader og middels eller høye frie disponible inntekter

Det er også flere av gruppene som kun omfatter én kommune. Dette gjelder for følgende 5 grupper:

- Gruppe 3a, 3b og 3c: Små kommuner med lave bundne kostnader og lave eller middels eller høye frie disponible inntekter
- Gruppe 5a: Små kommuner med høye bundne kostnader og lave frie disponible inntekter
- Gruppe 6c: Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader og høye frie disponible inntekter

Tabell 2.1 viser at det er en ganske klar sammenheng mellom kommunestørrelse og bundne kostnader per innbygger. Små kommuner har gjennomgående høyere bundne kostnader enn store kommuner. Sammenhengen mellom kommunestørrelse og frie disponible

inntekter per innbygger er ikke like sterk. Likevel ser vi at høye frie disponible inntekter forekommer oftere blant små kommuner enn blant store kommuner. Om lag 39 prosent av de små kommunene har høye frie disponible inntekter, mens kun 10 prosent av de mellomstore og ingen av de store kommunene kommer i denne gruppen. Vi kan registrere at små kommuner oftere har både høye bundne kostnader og høye frie disponible inntekter per innbygger sammenliknet med mellomstore og store kommuner. Dette skyldes at små kommuner får kompensasjon for smådriftsulemper gjennom inntektssystemet, men må også ses i sammenheng med kraftinntekter, skjønnstilskudd, regionaltilskudd og Nord-Norgetilskudd som særlig favoriserer små kommuner, se NOU (2005:18).

Basert på data fra 2003 viser tabell B1 i vedlegg B utfallet av grupperingen for de 434 kommunene i 11 hovedkategorier, med en ytterligere oppdeling av kategoriene 3-10 i tre undergrupper etter frie disponible inntekter per innbygger. Tabellen viser også verdier for hver kommune på de to grupperingsvariablene folkemengde og bundne kostnader per innbygger. Bundne kostnader er rapportert på indeksform der verdien for en kommune fremkommer ved å dividere de bundne kostnader per innbygger med gjennomsnittlige bundne kostnader for alle kommuner,

$$(2.1) \quad A = \frac{\alpha}{\bar{\alpha}},$$

der α er bundne kostnader og $\bar{\alpha}$ det tilsvarende landsgjennomsnittet. Tabellen inneholder i tillegg en indeks for kommunenes korrigerede inntekter,

$$(2.2) \quad I = \frac{y - \alpha + \bar{\alpha}}{\bar{y}},$$

der y er inntekter per innbygger og \bar{y} er det tilsvarende landsgjennomsnittet (unntatt Oslo, Andøy og Torsken).³ Korrigerede inntekter består av to komponenter. For det første nyter innbyggerne godt av lovpålagte ytelser og tjenester opp til nivået bestemt av minstestandarder. Siden slike tjenester er standardi-

³ Se også Langørgen og Aaberge (2002) og Aaberge og Langørgen (2006). Disse artiklene går nærmere inn på metoder for verdsetting av kommunale tjenester og gir dessuten resultater for fordelingsvirkningene av kommunale tjenester.

sert, antar vi at denne komponenten har samme verdi for alle kommuner, og kan verdsettes ved landsgjennomsnittet for bundne kostnader per innbygger ($\bar{\alpha}$). For det andre mottar innbyggerne tjenester for de inntektene som er igjen når minstestandardene er finansiert ($y - \alpha$). Den totale verdien av tjenestene er da gitt ved $y - \alpha + \bar{\alpha}$. At en kommune har mulighet til å tilby tjenester av større omfang og bedre kvalitet enn landsgjennomsnittet, skyldes enten at inntektene per innbygger ligger over landsgjennomsnittet og/eller at de bundne kostnadene per innbygger ligger under landsgjennomsnittet. Gjennomsnittet av I over alle kommuner er lik 1.⁴ Merk at en rangering etter korrigerede inntekter (I) er sammenfallende med en rangering etter frie disponible inntekter ($y - \alpha$), slik at også denne grupperingsvariabelen er representert i tabell B1.

I tabell B1 i vedlegg B er kommunene sortert etter synkende folkemengde for de fire største byene, etter synkende indeks for korrigerede inntekter for de ti kommunene med de høyeste frie disponible inntektene og etter kommunenummer innenfor de øvrige gruppene. I tabell B2 er kommunene sortert etter indeks for korrigerede inntekter i alle kategorier. Ellers inneholder denne tabellen nøyaktig den samme informasjonen som tabell B1. Ut fra tabell B2 er det lettere å finne fram til kommuner innenfor samme kategori som ligger nær en bestemt kommune mht. frie disponible inntekter per innbygger. For spesielle formål kan en for eksempel plukke ut mindre grupper av kommuner som en ønsker å sammenlikne. For kommuner som ligger nær en kvartilgrense mht. frie disponible inntekter per innbygger kan det også være aktuelt å sammenlikne seg med kommuner på den andre siden av denne grensen. Slike tilpasninger i grupperingene er det lagt til rette for i tabell B2.

Alle de fire største byene (Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger) har lave bundne kostnader per innbygger. For Oslo gjelder dette kostnader i forbindelse med kommunale oppgaver. Siden vi ikke har beregnet bundne kostnader for fylkeskommunale oppgaver, kjenner vi ikke de totale bundne kostnadene, og kan derfor ikke beregne Oslos frie disponible inntekt. Av de øvrige store byene havner Trondheim i gruppen med lave frie disponible inntekter, mens Bergen og Stavanger havner i gruppen med middels frie disponible inntekter. Forskjellene i frie disponible inntekter per innbygger mellom disse tre byene er imidlertid relativt små.

Den andre spesialgruppen (gruppe 2) omfatter de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger. Disse kommunene har mellom 32 226

kroner og 110 669 kroner i frie disponible inntekter per innbygger. Alle kommunene er små, den største er Kvæfjord med 3 102 innbyggere. Alle de ti kommunene har høye bundne kostnader per innbygger. Stort sett skyldes de høye frie disponible inntektene til kommunene i denne gruppen betydelige inntekter fra kraftproduksjon og dessuten at de minste kommunene nyter godt av høye statlige overføringer gjennom inntektssystemet for kommunene. Kvæfjord, Nesseby og Utsira er imidlertid ikke typiske kraftkommuner. Bykle er den kommunen som har de klart høyeste korrigerede inntektene per innbygger, med et nivå som ligger 3,9 ganger høyere enn landsgjennomsnittet. De ti kommunene i gruppen med svært høye frie disponible inntekter per innbygger ligger forholdsvis spredt utover landet. De fordeler seg på åtte fylker, og ingen av disse fylkene er representert med mer enn 2 kommuner i gruppen.

For å få et inntrykk av den regionale fordelingen av kommuner på kategoriene i klassifiseringen, vil vi benytte oss av en inndeling av Norge i sju landsdeler. Statistisk sentralbyrå har utarbeidet følgende inndeling i landsdeler:

1. Oslo og Akershus: 23 kommuner
2. Hedmark og Oppland: 48 kommuner
3. Sør-Østlandet (Østfold, Buskerud, Vestfold og Telemark): 71 kommuner
4. Agder og Rogaland: 57 kommuner
5. Vestlandet (Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal): 97 kommuner
6. Trøndelag: 49 kommuner
7. Nord-Norge (Nordland, Troms og Finnmark): 89 kommuner

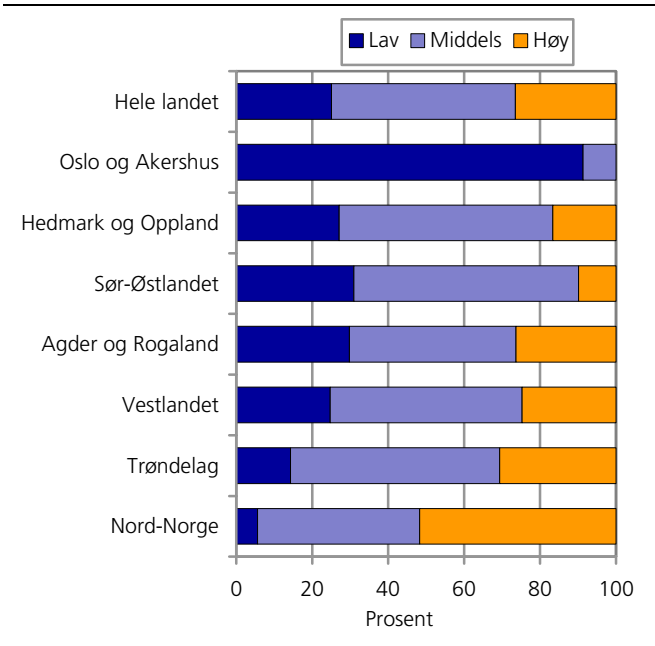
Den prosentvise fordelingen av kommuner etter bundne kostnader for hele landet og innenfor hver landsdel er vist i figur 2.1. Oslo og Akershus skiller seg ut ved å ikke ha noen kommuner med høye bundne kostnader per innbygger, og en svært stor andel av kommunene i landsdelen, 21 av 23, har lave bundne kostnader. Sør-Østlandet og Hedmark og Oppland har også relativt få kommuner med høye bundne kostnader per innbygger. I den andre enden av skalaen ligger Nord-Norge og Trøndelag der det er en relativt høy andel kommuner med høye bundne kostnader per innbygger, og få med lave bundne kostnader.

Den prosentvise fordelingen av kommuner i hele landet og innenfor hver landsdel på hhv. lave, middels og høye frie disponible inntekter per innbygger er vist i figur 2.2. Det er en tendens til at landsdeler med stor andel kommuner med høye bundne kostnader også har en forholdsvis stor andel kommuner med høye frie disponible inntekter. Kommunene i Nord-Norge skiller seg ut ved at ingen av disse har lave frie disponible inntekter. Dette skyldes bl.a. at kommunene i Nord-Norge får et eget rammetilskudd gjennom inntekts-

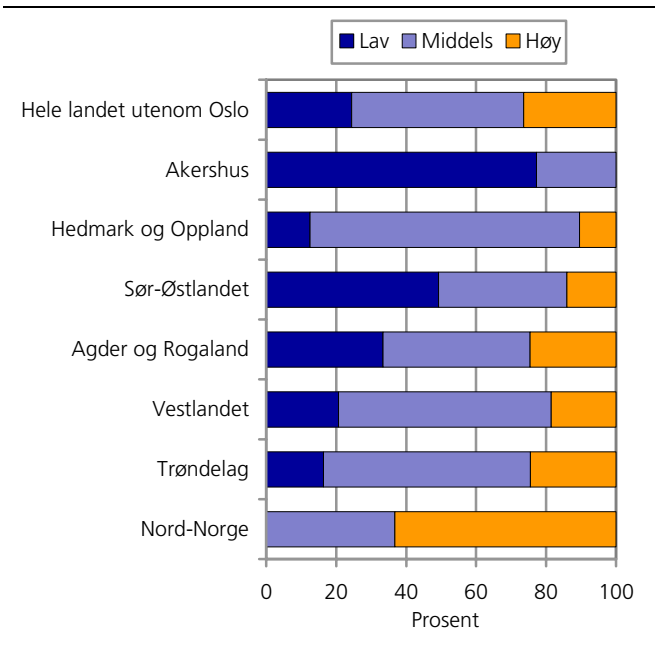
⁴ Oslo, Andøy og Torsken er holdt utenfor ved beregning av landsgjennomsnittet, siden vi ikke har tall for disse kommunenes frie disponible inntekter.

systemet. I den andre enden av skalaen finner vi Akershus som ikke har noen kommuner med høye frie disponible inntekter per innbygger, men en stor andel kommuner med lave frie disponible inntekter. Sør-Østlandet har også relativt mange kommuner med lave frie disponible inntekter. I Hedmark og Oppland, på Vestlandet og i Trøndelag er det en høy andel av kommunene som har middels frie disponible inntekter. Sammenliknet med grupperingen for 1998 har Akershus fått en økt andel kommuner med lave frie disponible inntekter.

Figur 2.1. Andel kommuner med lave, middels og høye bundne kostnader etter landsdel, 2003

Figur 2.2. Andel kommuner med lave, middels og høye frie disponible inntekter etter landsdel, 2003

2.2.1. Grupper med for få kommuner

Hensikten med gruppeinndelingen i denne rapporten var å komme fram til sammenliknbare kommuner. Det er derfor et problem at noen av gruppene inneholder så få kommuner at det gir et spinkelt grunnlag for sammenlikninger. I hovedgrupperingen etter folke- mengde og bundne kostnader gjelder dette gruppe 3 med tre kommuner. I kategoriseringen som også tar hensyn til frie disponible inntekter, har gruppe 5a og 6c bare én kommune hver. Vi har valgt å løse dette problemet ved å foreslå at enkelte kommuner eventuelt kan flyttes til sine nærmeste nabogrupper:

- 3a → 4a: Gjerdrum er den eneste kommunen i gruppen av små kommuner med lave bundne kostnader og lave frie disponible inntekter. Det er imidlertid ikke så langt opp til grensen for middels bundne kostnader, og kommunen kan derfor passe inn i gruppe 4a. Alternativt kunne denne kommunen ha vært plassert i gruppe 6a.
- 3b → 4b: Spydeberg er den eneste kommunen i gruppen av små kommuner med lave bundne kostnader og middels frie disponible inntekter. Det er imidlertid ikke så langt opp til grensen for middels bundne kostnader, og kommunen kan derfor passe inn i gruppe 4b. Alternativt kunne denne kommunen ha vært plassert i gruppe 6b.
- 3c → 4c: Sauda er den eneste kommunen i gruppen av små kommuner med lave bundne kostnader og høye frie disponible inntekter. Det er imidlertid kort opp til grensen for middels bundne kostnader, og kommunen kan derfor passe inn i gruppe 4c. Alternativt kunne denne kommunen ha vært plassert i gruppe 6c.
- 5a → 5b: Aremark er den eneste kommunen i gruppen av små kommuner med høye bundne kostnader og lave frie disponible inntekter. Det er imidlertid ikke så langt opp til grensen for middels frie disponible inntekter, og kommunen kan derfor passe inn i gruppe 5b.
- 6c → 7c: Årdal er den eneste kommunen i gruppen av mellomstore kommuner med lave bundne kostnader og høye frie disponible inntekter. Det er imidlertid ikke så langt opp til grensen for middels bundne kostnader, og kommunen kan derfor passe inn i gruppe 7c.

2.2.2. Kommuner som ikke har rapportert inn sine regnskaper for 2003

For Andøy og Torsken har vi kjennskap til både kommunistørrelse og bundne kostnader per innbygger i 2003. Ingen av de to kommunene har endret kategori langs disse to dimensjonene fra 1998 til 2003. Vi

mangler imidlertid informasjon om frie disponible inntekter per innbygger for Andøy og Torsken i 2003. Vi benytter derfor en antakelse om at de tilhører samme kategori i 2003 som de tilhørte i 1998. Andøy havner da i gruppe 7b, mens Torsken havner i gruppe 5c.

2.2.3. Kommunesammenslåinger etter 2003

Det er dels gjennomført og dels planlagt noen kommunesammenslåinger etter 2003. Vi har sett nærmere på fem aktuelle sammenslåingsprosjekter og gjort beregninger av hvordan de sammenslåtte kommunene vil plassere seg i kommunegrupperingen. Beregningene bygger på liknende metoder som tidligere er benyttet av Langørgeren, Aaberge og Åserud (2002). Det blir tatt hensyn til at smådriftsulempene og bosettingskriteriene vil endre seg som følge av sammenslåinger, noe som vil påvirke de bundne kostnadene og de frie disponible inntektene etter sammenslåing.

Tabell 2.6. Gruppering av kommuner etter sammenslåing basert på data for 2003

Sammenslåings-gruppe	Kommunestørrelse	Bundne kostnader	Frie disponible inntekter	Gruppe
1804 Bodø og 1842 Skjerstad	Stor	Lave	Middels	9b
1154 Vindafjord og 1159 Ølen	Mellomstor	Middels	Middels	7b
1569 Aure og 1572 Tustna	Liten	Middels	Høye	4c
1503 Kristiansund og 1556 Frei	Stor	Lave	Middels	9b
1901 Harstad og 1915 Bjarkøy	Stor	Lave	Middels	9b

Tabell 2.6 viser resultater fra analysen av sammenslåinger. De fem sammenslåingsprosjektene fordeler seg på tre ulike grupper i vår gruppering. Sammenslåinger fører i mange tilfeller til at kommunene endrer gruppe, noe som kan skje langs én eller flere av de tre dimensjonene i grupperingen.

2.3. Gruppering av kommuner over tid

Grupperingen av sammenliknbare kommuner som blir presentert i denne rapporten bygger i stor grad på prinsippene fra de tidligere grupperingene som ble utarbeidet på grunnlag av data for 1994 og 1998. Fra 1994 til 1998 fant vi at det var 42,5 prosent av kommunene som ikke endret gruppe etter noen av de tre kategoriene; folkemengde, bundne kostnader per innbygger og frie disponible inntekter per innbygger, se Langørgeren, Aaberge og Aaserud (2001). Generelt kan endringer i grupperingen over tid skyldes tre ulike forhold:

1. Endringer i modellspesifikasjon
2. Endringer i kommunenes atferd
3. Endringer i kommunenes økonomiske rammebetingelser

Grupperingen av kommuner etter økonomiske rammebetingelser er basert på en modell for kommunenes økonomiske atferd. Denne modellen kalles KOMMODE, og er nærmere beskrevet i vedlegg A. Over tid har det blitt utviklet nye versjoner av modellen KOMMODE, der siktemålet har vært å komme fram til en stadig bedre og mer fullstendig beskrivelse av kommunenes atferd.

Endringer i grupperingen av kommuner kan derfor skyldes endringer i modellspesifikasjonen. Endringer i spesifikasjon omfatter endringer i sektorinndelingen i modellen, hvilke forklaringsvariable som inngår, samt valg av funksjonsform for å fange opp smådriftsulempene i kommunal tjenesteproduksjon. Endret spesifikasjon av modellen kan enten skyldes forbedringer av modellen (f.eks. gjennom tilgang til nye data) eller at atferden til kommunene har endret seg. For eksempel kan effekter av forklaringsvariable endre sin signifikans over tid. Endringer i atferden til kommunene kan derfor gi opphav til endringer i grupperingen enten ved en endring i hvilke forklaringsvariable som inngår i modellen eller ved endringer i modellens estimerte parametere. Men selv om modellens spesifikasjon og estimater hadde vært uendret over tid, ville grupperingen ha endret seg som følge av endringer i kommunenes økonomiske rammebetingelser. Slike endringer skyldes at forklaringsvariablene som påvirker bundne kostnader og frie disponible inntekter endrer seg over tid.

Ved en sammenlikning mellom de 11 hovedkategoriene (etter folkemengde og bundne kostnader) i 1998 og 2003 finner vi at det er 315 kommuner eller 73 prosent av kommunene som ikke endrer hovedkategori fra 1998 til 2003.⁵ Ved en sammenlikning mellom de 29 kategoriene (etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter) i 1998 og 2003 finner vi at det er 205 kommuner eller 48 prosent av kommunene som ikke endrer kategori fra 1998 til 2003.⁶ Grupperingen synes dermed å være noe mer stabil fra 1998 til 2003 enn den var fra 1994 til 1998. Vi gjør imidlertid oppmerksom på at endringer i grupperingen til dels kan skyldes at det skal lite til for at kommuner som ligger nær grensen til en nabokategori bytter kategori. For øvrig vil endringer i grupperingen reflektere endringer i modellspesifikasjon, økonomisk atferd og økonomiske rammebetingelser for kommunene.

Tabell 2.7. Antall kommuner fordelt etter kommunestørrelse i 1998 og 2003

Folkemengde 1998	I alt	Folkemengde 2003		
		0-4 999	5 000-19 999	20 000 og over
I alt	419	233	147	39
0-4 999	233	230	3	0
5 000-19 999	150	3	144	3
20 000 og over	36	0	0	36

Eksklusive Re (Våle og Ramnes), de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger i 2003.

⁵ Re kommune er her holdt utenfor fordi denne kommunen er et resultat av sammenslåing av kommunene Våle og Ramnes i 2002.

⁶ I tillegg til Re er også Andøy og Torsken her holdt utenfor pga. manglende rapportering.

Tabell 2.7 viser at grupperingen av kommuner etter folkemengde har vært forholdsvis stabil fra 1998 til 2003. Dette skyldes at folkemengden i kommunene er relativt stabil over tid. Det var 3 kommuner som gikk fra liten til mellomstor, det var 3 kommuner som gikk fra mellomstor til liten, og det var 3 kommuner som gikk fra mellomstor til stor. Som en kunne forvente var det ingen overganger mellom små og store kommuner. Det var heller ingen overganger fra store til mellomstore kommuner. Av 419 kommuner var det 410 som ikke endret kategori mht. kommunestørrelse.

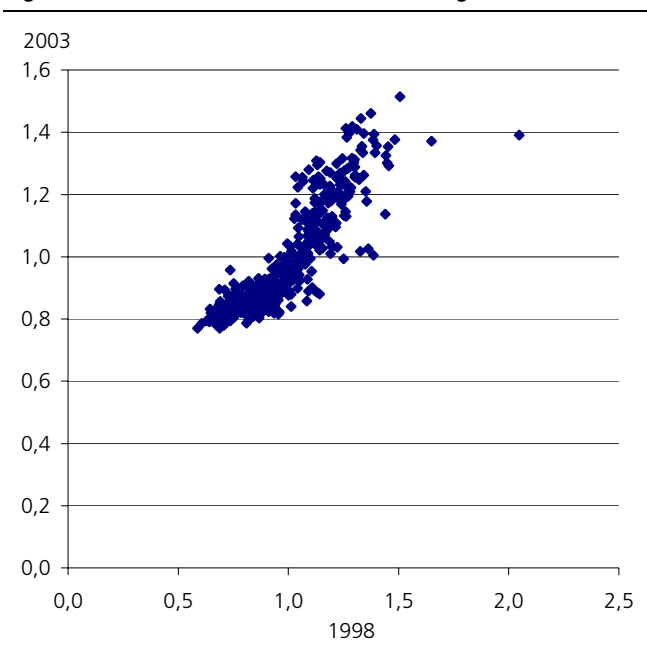
Tabell 2.8 viser endringer i grupperingen av kommuner etter bundne kostnader fra 1998 til 2003. Det var 28 kommuner som gikk fra lave til middels bundne kostnader (og like mange motsatt vei), og det var 25 kommuner som gikk fra middels til høye bundne kostnader (og like mange motsatt vei). Det var ingen utveksling av kommuner mellom kategoriene med lave og høye bundne kostnader. Av 419 kommuner var det 313 som ikke endret kategori mht. bundne kostnader. Figur 2.3 viser et plott av indeks for bundne kostnader i 1998 og 2003. Korrelasjonen mellom indeksene for de to årene er på 0,88.

Tabell 2.8. Antall kommuner fordelt etter bundne kostnader i 1998 og 2003

Bundne kostnader i 1998	I alt	Bundne kostnader i 2003		
		Lav	Middels	Høy
I alt	419	105	209	105
Lav (1. kvartil)	105	77	28	0
Middels (2.-3. kvartil)	209	28	156	25
Høy (4. kvartil)	105	0	25	80

Eksklusive Re (Våle og Ramnes), de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger i 2003.

Figur 2.3. Indeks for bundne kostnader i 1998 og 2003

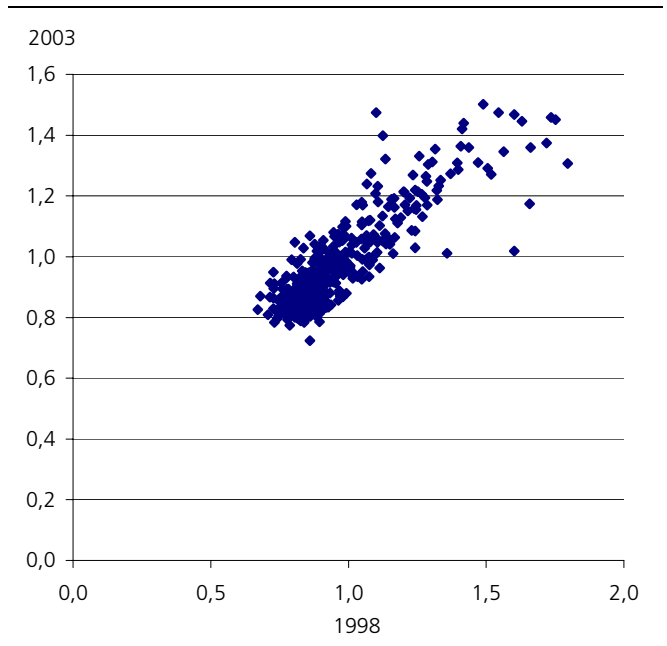

Tabell 2.9. Antall kommuner fordelt etter frie disponible inntekter i 1998 og 2003

Frie disponible inntekter i 1998	I alt	Frie disponible inntekter i 2003		
		Lav	Middels	Høy
I alt	417	103	210	104
Lav (1. kvartil)	103	50	52	1
Middels (2.-3. kvartil)	210	53	139	18
Høy (4. kvartil)	104	0	19	85

Eksklusive Re (Våle og Ramnes), Andøy, Torsken, de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger i 2003.

Figur 2.4. Indeks for korrigerte inntekter i 1998 og 2003

Eksklusive Re (Våle og Ramnes), Andøy, Torsken, de fire største byene og de ti kommunene med høyest frie disponible inntekter per innbygger i 1998 og 2003.

Tabell 2.9 viser endringer i grupperingen av kommuner etter frie disponible inntekter fra 1998 til 2003. Hvilke kommuner som havner i kategorien med lave frie disponible inntekter viser seg å være mindre stabilt, siden det er mange overganger til og fra gruppen med middels frie disponible inntekter. Det er også en del overganger mellom middels og høye frie disponible inntekter. Tingvoll kommune skiller seg ut som den eneste kommunen som gikk fra lave til høye frie disponible inntekter.⁷ Av 417 kommuner var det 274 som ikke endret kategori mht. frie disponible inntekter. Disse resultatene viser at frie disponible inntekter er den grupperingsvariabelen som har bidratt mest til endringer i grupperingen fra 1998 til 2003. Figur 2.3 viser et plott av indeks for korrigerte inntekter i 1998 og 2003. Korrelasjonen mellom indeksene for de to årene er på 0,87.

2.4. Om bruk av grupperingen

Grupperingen som er utarbeidet i denne rapporten kan brukes både til å foreta sammenlikninger innad i grupper og på tvers av grupper. Det kan særlig være

⁷ Tingvoll ligger imidlertid nær grensen mellom middels og høye frie disponible inntekter i 2003.

aktuelt å sammenlikne aktivitetsmål og resultatindikatorer for kommunal tjenesteproduksjon, som f.eks. dekningsgrader, ressursinnsats per bruker og ulike kvalitetsmål. Ved sammenlikning på tvers av grupper kan en blant annet studere hvordan ulike økonomiske rammebetingelser gir seg utslag på ulike mål for aktiviteter og resultater. Ved sammenlikninger innad i grupper kan en studere forskjeller i tilpasningen mellom kommuner som står overfor tilnærmet de samme økonomiske rammebetingelser. Det kan være flere grunner til at det oppstår forskjeller i aktiviteter og resultater innenfor grupper av sammenliknbare kommuner. To viktige grunner til variasjoner i resultater innenfor sammenliknbare grupper er:

- Det kan være forskjeller i hvor effektivt ulike kommuner utnytter sine ressurser. En kommune med god ressursutnyttelse kan derfor oppnå relativt gode resultater innen ulike områder av virksomheten.
- Kommunene har mulighet til å fordele frie disponible inntekter mellom ulike tjenesteytende sektorer og ulike typer tjenester ut fra lokale prioriteringer. Dette innebærer at kommuner som satser spesielt mye på én bestemt tjeneste, vil måtte redusere tilbudet av andre tjenester for gitt nivå på de frie disponible inntektene per innbygger. Med forskjellige satsningsområder vil kommuner med ellers like rammebetingelser få ulike resultater innen de enkelte sektorer. Men dette vil i så fall være forskjeller som skyldes kommunenes egne prioriteringer og valg.

Variasjoner i resultater innenfor en gruppe av sammenliknbare kommuner kan altså skyldes ulik effektivitet eller ulike prioriteringer. I tillegg vil vi peke på et forhold som kan bidra til variasjoner innenfor grupper av sammenliknbare kommuner for visse typer av indikatorer:

- Kommunene har ulike profiler for fordelingen av bundne kostnader på ulike sektorer. Det vil være en tendens til at kommunene bruker relativt mye ressurser på sektorer der de har høye bundne kostnader. Dette kan bidra til ulike verdier på aktivitetsindikatorer.

Et eksempel på en aktivitetsindikator er sysselsettingen per innbygger i en bestemt kommunal tjenesteytende sektor. Variasjoner i denne indikatoren for et gitt nivå på bundne kostnader og frie disponible inntekter vil ikke bare være påvirket av forskjeller i effektivitet og lokale prioriteringer, men også av fordelingen av bundne kostnader på sektorer. For i størst mulig grad å rense ut effekter av fordelingen av bundne kostnader kan en benytte resultatindikatorer som er standardisert i forhold til antall brukere eller antall potensielle brukere i de ulike tjenestene. Med andre ord vil det for mange formål være relevant å bruke resultatindikatorer som dekningsgrader og ressursbruk per mottaker til å sammenlikne kommunene i hht. grupperingen over.

Til slutt vil vi peke på at det aldri vil være mulig å lage en gruppering av kommuner som gir perfekt sammenliknbarhet innenfor hver gruppe, selv om graden av sammenliknbarhet bare blir vurdert ut fra de valgte klassifiseringskriteriene. Innenfor hver gruppe av sammenliknbare kommuner er det fortsatt visse variasjoner i bundne kostnader og frie disponible inntekter per innbygger. Dette gjelder særlig ved sammenlikning av kommuner innenfor grupper med høye frie disponible inntekter, fordi variasjonsbredden her er forholdsvis stor.

Referanser

Langørgen, A. (2005): Vekstkommunenes økonomi, *Norsk Økonomisk Tidsskrift* 119, 39-50.

Langørgen, A., T.A. Galloway, M. Mogstad og R. Aaberge (2005): *Sammenlikning av simultane og partielle analyser av kommunenes økonomiske atferd*, Rapporter 2005/25, Statistisk sentralbyrå.

Langørgen, A. og R. Aaberge (1998): *Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser*, Rapporter 1998/8, Statistisk sentralbyrå.

Langørgen, A. og R. Aaberge (2001): KOMMODE II estimert på data for 1998, Notater 2001/6, Statistisk sentralbyrå.

Langørgen, A., R. Aaberge og R. Åserud (2001): *Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser 1998*, Rapporter 2001/35, Statistisk sentralbyrå.

Langørgen, A., R. Aaberge og R. Åserud (2002): *Kostnadsbesparelser ved sammenslåing av kommuner*, Rapporter 2002/15, Statistisk sentralbyrå.

Langørgen, A. and R. Aaberge (2002): Fordelingsvirkninger av kommunal tjenesteproduksjon, *Norsk Økonomisk Tidsskrift* 116, 1-26.

Lluch, C. (1973): The Extended Linear Expenditure System, *European Economic Review* 4, 21-32.

NOU (2005:18): *Fordeling, forenkling, forbedring: Inntektssystemet for kommuner og fylkeskommuner*. Kommunal- og regionaldepartementet.

Statistisk sentralbyrå (1994): *Standard for kommuneklassifisering, 1994*, NOS C 192.

Aaberge, R. og A. Langørgen (2003): Fiscal and Spending Behavior of Local Governments: Identification of Price Effects when Prices are Not Observed, *Public Choice* 117, 125-161.

Aaberge, R. og A. Langørgen (2006): Measuring the Benefits from Public Services: The Effects of Local Government Spending on the Distribution of Income in Norway, *Review of Income and Wealth* 52, 61 – 83.

Kommunemodellen KOMMODE

Modellen KOMMODE er utviklet i Statistisk sentralbyrå. Modellen forklarer variasjoner i utgiftene per innbygger innenfor ulike tjenesteytende sektorer. Den forklarer også variasjoner i netto driftsresultatet per innbygger. I behandlingen av disse regnskapsstørrelsene blir det tatt hensyn til at de er gjenstand for kommunenes egne valg. Modellen er utformet i overensstemmelse med regnskapsmessige sammenhenger mellom inntekter, utgifter og netto driftsresultat, slik at disse sammenhengene alltid vil være oppfylt. Tilgangen av midler er alltid lik anvendelsen. Hvis f.eks. en kommune får en krone ekstra i rammetilskudd vil dette nøyaktig motsvares av endringer i utgifter og netto driftsresultat.

KOMMODE er tidligere estimert på data for 1993 og 1998. Disse versjonene av modellen er dokumentert i Aaberge og Langørgen (2003) og Langørgen og Aaberge (2001). Nyere versjoner av modellen er estimert på data for 2003, se Langørgen, Galloway, Mogstad og Aaberge (2005), der det blir benyttet ulike spesifikasjoner mht. aggregeringsnivå og hvilke tjenesteytende sektorer som inngår i modellen. I denne rapporten vil vi benytte en inndeling med følgende 12 tjenesteytende sektorer:⁸

1. Administrasjon
2. Grunnskoler
3. Øvrig utdanning
4. Barnehager
5. Helsestell
6. Sosialhjelp
7. Barnevern
8. Pleie- og omsorgstjenester
9. Kultur
10. Kommunale veier
11. Vann, avløp og renovasjon
12. Øvrig infrastruktur

I analysene som ligger til grunn for KOMMODE er det innført et skille mellom tre typer av forklaringsfaktorer:

- Kommunenes inntektsgrunnlag (gitt ved bl.a. skattesatser, skattegrunnlag og overføringer)
- Faktorer som forklarer variasjoner i kommunenes bundne kostnader
- Faktorer som påvirker kommunenes prioriteringer utover bundne kostnader

Inntektsgrunnlaget til en kommune legger sterke føringer på hvor mye kommunen kan bruke til forskjellige formål. Kommunen kan imidlertid øke utgiftene ved å redusere netto driftsresultatet. Handlefriheten er likevel begrenset, fordi kommunen må ta hensyn til krav fra staten knyttet til budsjettbalansen, se Langørgen (2005).

Modellen åpner for å identifisere kommunenes bundne kostnader i ulike tjenesteytende sektorer. Med *bundne kostnader* menes kostnader knyttet til å innfri minstandarder og lovpålagte oppgaver som er fastsatt av Stortinget eller Regjeringen, eller mer generelt; alle normer og minstekrav fra samfunnet som virker forpliktende for kommunene. Det er gjennomført analyser for å avdekke hvordan bundne kostnader innen ulike sektorer varierer mellom kommuner avhengig av blant annet demografiske, sosiale og geografiske faktorer. Hypoteser om variable som gir opphav til bundne kostnader kan avledes ut fra kjennskap til lovpålagte oppgaver, minstestandarder, produksjonsforhold og andre rammebetingelser for kommunene.

Frie disponible inntekter er et uttrykk for økonomisk handlefrihet målt ved de inntektene som kommunene har til rådighet etter at bundne kostnader i alt for alle sektorer er dekket. *De marginale budsjettandelene* viser hvordan de frie disponible inntektene blir fordelt på sektorer avhengig av lokale prioriteringer. De marginale budsjettandelene er antatt å variere fra kommune til kommune avhengig av lokalbefolkningens utdanningsnivå, bosettingstetthet og den partipolitiske sammensetningen av kommunestyret.

Med utgangspunkt i disse begrepene kan kommunenes driftsutgifter innen en bestemt tjenesteytende sektor (sektor *j*) dekomponeres på følgende måte:

$$\text{Utgifter}(j) = \text{Bundne kostnader}(j) + \text{Marginal budsjettandel}(j) \times \text{Frie disponible inntekter},$$

der bundne kostnader, marginale budsjettandeler og frie disponible inntekter varierer mellom kommuner som funksjoner av observerbare kjennetegn.

Resultatene fra prosjektet viser at modellen gir høy forklaringskraft for de fleste sektorer som inngår. Dessuten er fortegnene til de anslåtte parametrene i overensstemmelse med hva vi ville forvente basert på teoretiske betraktninger. Den nyeste modellversjonen bekrefter mange av de sammenhenger som tidligere ble funnet på data for 1993 og 1998.

⁸ Denne inndelingen skiller seg fra tidligere analyser med 8 tjenesteytende sektorer ved at sektorene for utdanning og sosiale tjenester er splittet i to sektorer, mens sektoren for infrastruktur er splittet i tre sektorer. Til forskjell fra Langørgen et al. (2005) er ikke pleie og omsorg splittet i hjemmetjenester og institusjoner, fordi disse tjenestene er integrert i mange av kommunene.

A.1. Modellspesifikasjon

Det teoretiske grunnlaget for KOMMODE er diskutert av Aaberge og Langørgen (2003). Vi nøyer oss derfor med å gi en kort oversikt over modellen slik den er spesifisert på data for 2003. Vi antar at en kommune maksimerer en Stone-Geary nyttefunksjon for en budsjettskranke som er gitt ved

$$(A.1) \quad y - r + v = \sum_{i=0}^{12} u_i$$

der u_i er driftsutgifter per innbygger innen sektor i , og u_0 er netto driftsresultat per innbygger. Kommunenes eksogene inntekter per innbygger er gitt ved y , og består av skatteinntekter og overføringer fra staten. Skatteinntekter omfatter inntekts- og formuesskatt, eiendomsskatt og konsesjonskraftinntekter, mens statlige overføringer omfatter rammetilskudd og øremerkete tilskudd. Utgiftsbegrepet u_i og inntektsbegrepet y er definert eksklusive innbetalt arbeidsgiveravgift. Videre er r netto renteutgifter og avdrag, og v er kommunale gebyrer per innbygger. Modellen er utformet som et utvidet lineært utgiftssystem,⁹ som kan uttrykkes på formen

$$(A.2) \quad u_i = \alpha_i + \beta_i (y - r + v - \alpha_0 - \alpha), \quad (i = 0, 1, 2, \dots, 12),$$

der vi benytter definisjonen

$$(A.3) \quad \alpha = \sum_{i=1}^{12} \alpha_i,$$

og pålegger restriksjonen

$$(A.4) \quad \sum_{i=0}^{12} \beta_i = 1.$$

Videre må vi kreve at $0 \leq \beta_i \leq 1$ og $\alpha_i \leq u_i$ for at modellen skal være konsistent med nyttemaksimering. I den første versjonen av KOMMODE estimert på data for 1993 ble gebyrene bestemt endogent, mens senere versjoner er forenklet ved å la gebyrene inngå på samme måte som øvrige inntekter. Denne forenklingen viser seg å ha relativt liten betydning for estimeringsresultatene for de sektorer som fortsatt inngår.

I likning (A.2) kan α_i defineres som kommunens *bundne kostnader* per innbygger i sektor i . Dette er i tråd med den vanlige fortolkningen av disse parametrene som «minsteutgifter». Kommunens totale bundne kostnader (α) er gitt ved definisjonen i (A.3).

Parameteren α_0 er knyttet til kommunens valg av budsjettbalanse, dvs. det laveste akseptable netto driftsresultatet. *Frie disponible inntekter* er gitt ved $y - \alpha$, og viser hvor store inntekter (eksklusive gebyrer, renter og avdrag) som kommunen har til rådighet etter at de bundne kostnadene er dekket. Parametrene β_i kan tolkes som marginale budsjettandeler, og sier noe om hvordan økte inntekter blir fordelt på sektorene i modellen. Restriksjonen i (A.4) sikrer at en ekstra krone i inntekter blir disponert i samsvar med budsjettbetingelsen.

På grunn av ulike lokale kostnadsforhold vil de bundne kostnadene per innbygger variere mellom kommuner. Dette er ivaretatt ved å la α_i ($i=1, 2, \dots, 12$) variere som en funksjon av observerbare kjennetegn som antas å påvirke kommunenes kostnader. For hver tjenesteytende sektor har vi hypoteser om hvilke forhold som kan skape forskjeller i kommunenes bundne kostnader. Slike antakelser om heterogenitet kan spesifiseres på formen

$$(A.5) \quad \alpha_i = \alpha_{i0} + \sum_{j=1}^k \alpha_{ij} z_j, \quad (i = 0, 1, 2, \dots, 12),$$

der z_1, z_2, \dots, z_k er k variable som antas å påvirke de sektorspesifikke bundne kostnadene, og α_{ij} er parametre. Vi antar også at det kan være heterogenitet i minsteutgiften for netto driftsresultatet α_0 . Ved innsetting av likningene (A.5) i (A.2) får vi et lineært utgiftssystem som tar hensyn til heterogenitet i bundne kostnader. Når utgiftssystemet tar hensyn til slik heterogenitet er det rimelig å tolke de bundne kostnadene som et mål på utgiftsbehovet i sektor i , dvs. kostnader som kreves for å innfri en minstestandard for tjenestetilbudet.

I noen tidligere versjoner av modellen er det lagt en restriksjon på summen (for alle sektorer) av konstantleddene α_{i0} . I den versjonen som benyttes i denne rapporten er det imidlertid ikke pålagt noen slik restriksjon. Det viser seg at estimering uten en slik restriksjon på konstantleddene innfrir et krav om positive frie disponible inntekter for de aller fleste kommuner.

På tilsvarende måte som for bundne kostnader har vi også innført heterogenitet i de marginale budsjettandelene. Til forskjell fra bundne kostnader antas disse parametrene å variere med lokale preferanser som ikke er direkte knyttet til produksjonsforhold og nasjonale standarder. Et eksempel på en slik faktor er partisammensetningen i kommunestyret. Vi antar at partipolitiske prioriteringer bare påvirker disponeringen av de frie disponible inntektene, mens bundne kostnader er upåvirket av partipolitikk.

⁹ Se Lluch (1973) for en nærmere beskrivelse av det utvidete lineære utgiftssystemet.

Spesifikasjonen av heterogenitet i marginale budsjettandeler kan skrives på formen

$$(A.6) \quad \beta_i = \beta_{i0} + \sum_{j=1}^m \beta_{ij} t_j, \quad (i = 0, 1, 2, \dots, 12),$$

der t_1, t_2, \dots, t_m er m variable som antas å påvirke disponeringen av de frie disponible inntektene. For at (A.4) skal gjelde innfører vi restriksjonene

$$(A.7) \quad \sum_{i=0}^{12} \beta_{ij} = 0, \quad (j = 1, 2, \dots, m),$$

$$\sum_{i=0}^{12} \beta_{i0} = 1.$$

Ved innsetting av likningene (A.6) i (A.2) får vi et lineært utgiftssystem som tar hensyn til heterogenitet i lokale preferanser.

A.2. Variasjoner i bundne kostnader og minsteutgifter

En oversikt over effekter av variable som påvirker de bundne kostnadene (eller minsteutgiftene) i modellen er gjengitt i tabell A.1. Tallene i tabellen viser verdier på de estimerte koeffisientene. Koeffisientene kan tolkes som økningen i en kommunes sektorspesifikke bundne kostnader/minsteutgifter (målt i 1000 kroner¹⁰) når en bestemt forklaringsfaktor øker med én enhet. Tomme felter markerer effekter som er satt lik null fordi vi ikke har noen *a priori* oppfatning om at effektene er forskjellige fra null, eller fordi vi ikke finner noen signifikant sammenheng. For effekter med en overbevisende teoretisk begrunnelse er imidlertid statistisk signifikans av underordnet betydning for valg av modell. Variablene i forspalten i tabell A.1 svarer til variablene z_j i likning (A.5), mens koeffisientene i tabellen er estimater på parameterne α_{ij} . Tabellen kan sammenliknes med tabell 2 (basert på data for 1993) i Aaberge og Langørgen (2003) og tabell 3.2 (basert på data for 1998) i Langørgen og Aaberge (2001).

Flere av de kommunale tjenestene er rettet mot en bestemt aldersgruppe. Det er derfor ikke overraskende at de bundne kostnadene avhenger av alderssammensetningen. Jo flere barn under skolealder, jo høyere blir utgiftene til barnehager. Flere barn i alderen 0-19 år bidrar til høyere utgifter i barnevern, men denne effekten er imidlertid knapt signifikant. Flere barn i skolealder gir høyere utgifter i grunnskoler, der vi finner at kostnaden per barn er høyere i aldersgruppen 13-15 år enn i aldersgruppen 6-12 år. Flere gamle gir høyere utgifter til eldreomsorg. Innen pleie- og omsorgstjenestene finner vi relativt høye merkostnader for de

eldre over 90 år, men også personer i alderen 67-79 år og 80-89 år bidrar til høyere utgifter. Innen helsestell finner vi ingen effekter av alderssammensetningen på data for 2003.

Barn med grunn- eller hjelpestønad representerer en merkostnad i barnehager og grunnskoler, noe som skyldes merkostnader ved integrering av funksjonshemmete. Flere barn som ikke bor sammen med begge foreldre gir høyere utgifter innen barnevern. Høy yrkesaktivitet blant kvinner bidrar til høyere utgifter innenfor barnehager og øvrig utdanning (som inkluderer SFO).

En økning i antall flyktninger med integreringstilskudd bidrar til høyere utgifter til sosialhjelp og øvrig utdanning (som inkluderer voksenopplæring). Flere unge arbeidsledige i alderen 16-24 år bidrar også til høyere utgifter innen sosialhjelp og øvrig utdanning (voksenopplæring). For øvrig øker utgiftene til sosialhjelp med antall skilte og separerte, antall fattige og antall uføretrygdete. Utgiftene til pleie og omsorg øker med antall psykisk utviklingshemmete voksne og antall ressurskrevende brukere.

Utgifter til kommunale veier øker med veilengden og med snønedbør, som har sammenheng med økte utgifter til snørydding. I analysen finner vi at høygradig rensing av kloakk bidrar til høyere utgifter innenfor vann, avløp og renovasjon (VAR-sektoren). Høygradig renskapasitet viser andelen av renskapasiteten som benytter en biologisk eller kjemisk rensemetode. Rensetypen er bestemt etter pålegg fra fylkesmannen.

Kommuner med få innbyggere og spredt bosetning kan ha høyere kostnader i kommunal tjenesteyting pga. smådriftsulemper eller høye reiseutgifter i tilknytning til desentralisering. Utgiftene til grunnskoler, helsestell og pleie- og omsorg øker således med reiseavstander innenfor kommunen.

¹⁰ Koeffisientene for de demografiske og sosiodemografiske variablene i tabellen er målt i 1000 kroner, mens koeffisientene for de øvrige variablene har benevnningen 1000 kroner per innbygger.

Tabell A.1. Estimerte koeffisienter for faktorer som påvirker bundne kostnader i kommunal tjenesteyting, 2003*

	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
Konstantledd	-1,48	1,27	0,02	0,22	-0,68	0,58	-0,36	-0,26	1,07	0,34	0,03	0,72	0,58
Befolkning 1-5 år					17,71								
Befolkning 6-12 år			32,22										
Befolkning 13-15 år			57,33										
Befolkning 0-19 år								1,31					
Befolkning 67-79 år									19,02				
Befolkning 80-89 år									45,79				
Befolkning 90 år og over									138,00				
Barn 0-5 år med grunn- eller hjelpetønad					105,0 9								
Barn 6-15 år med grunn- eller hjelpetønad			52,31										
Barn 0-15 år som ikke bor med begge foreldre								9,59					
Heltids yrkesaktive kvinner 20-44 år				5,45	16,34								
Flyktninger med integreringstilskudd				24,21			57,30						
Skilte og separerte 16-59 år							8,08						
Arbeidsledige 16-24 år				22,63			94,26						
Antall fattige							8,50	6,37					
Uføretrygdete 18-49 år							4,13						
Psykisk utviklingshemmete 16 år og over									233,71				
Ressurskrevende brukere									607,78				
Kilometer kommunale veier										13,56			
Snønedbør										0,87			
Høygradig renskapasitet												0,44	
Gjennomsnittlig avstand til sonesenter			0,75		0,21	0,17			0,43				
Gjennomsnittlig avstand til nærmeste nabokrets			0,48			0,42							
Småkommuneindikator 0-2000 innbyggere		21,78	7,70			3,54			9,37	2,51	0,97		
Småkommuneindikator 0-5000 innbyggere		4,29	3,50		1,56	1,72			1,88				2,49
Endring i kommunale inntekter fra 2002 til 2003	0,44												
R ² -justert	-	0,86	0,81	0,34	0,66	0,73	0,55	0,25	0,87	0,64	0,59	0,24	0,53

* Avhengige variable er sektorspesifikke utgifter målt i 1000 NOK per innbygger, og de fleste forklaringsvariablene er også målt per innbygger.

Sektor 1: Administrasjon Sektor 5: Helsestell Sektor 9: Kultur Sektor 0: Netto driftsresultat
 Sektor 2: Grunnskoler Sektor 6: Sosialhjelp Sektor 10: Kommunale veier
 Sektor 3: Øvrig utdanning Sektor 7: Barnevern Sektor 11: Vann, avløp, renovasjon
 Sektor 4: Barnehager Sektor 8: Pleie og omsorg Sektor 12: Øvrig infrastruktur

Tidligere resultater fra KOMMODE viser at smådriftsulemper er en faktor som slår ut i flere tjenesteytende sektorer. For å teste ut betydningen av smådriftsulemper har vi valgt en mer fleksibel funksjonsform enn tidligere. Det blir benyttet tre ulike indikatorer for småkommuner. De tre indikatorene benyttes til å estimere en stykkevis lineær funksjon på intervallene 0-2000 innbyggere, 2000-5000 innbyggere og 5000-10000 innbyggere, og kan skrives på formen

$$(A.8) \quad f^A(n) = \begin{cases} \frac{2000 - n}{10000} & \text{for } n < 2000 \\ 0 & \text{for } n \geq 2000 \end{cases},$$

$$(A.9) \quad f^B(n) = \begin{cases} \frac{3000}{10000} & \text{for } n < 2000 \\ \frac{5000 - n}{10000} & \text{for } 2000 \leq n < 5000 \\ 0 & \text{for } n \geq 5000 \end{cases},$$

$$(A.10) \quad f^C(n) = \begin{cases} \frac{5000}{10000} & \text{for } n < 5000 \\ \frac{10000 - n}{10000} & \text{for } 5000 \leq n < 10000 \\ 0 & \text{for } n \geq 10000 \end{cases},$$

der n er innbyggertallet i kommunen. I analysene vil stordriftsfordeler innebære at kostnadene per innbygger avtar med innbyggertallet. Dette vil være tilfelle hvis indikatorene ovenfor får estimert positive koeffisienter. I analysene finner vi imidlertid ingen signifikante effekter av indikatoren $f^C(n)$ som fanger opp smådriftsulemper opp til 10000 innbyggere, noe som tyder på at smådriftsulempene i hovedsak er uttømt ved en kommune-størrelse på 5000 innbyggere. Resultatene fra analysen viser for øvrig at det er smådriftsulemper i de fleste tjenesteytende sektorer, med unntak av øvrig utdanning, sosialhjelp, barnevern og VAR-sektoren. For de minste kommunene med under 2000 innbyggere er det særlig høye merkostnader innenfor administrasjon, grunnskoler og pleie og omsorg. Forløpet av smådriftsulempene varierer betydelig mellom ulike tjenesteytende sektorer.

Tabell A.2. Summarisk statistikk for kommunenes bundne kostnader etter sektor, 2003*

	Kroner per innbygger			Prosent av predikerte utgifter		
	Gjennomsnitt	Minimum	Maksimum	Gjennomsnitt	Minimum	Maksimum
Administrasjon	2 148	1 270	6 425	48,4	22,2	72,0
Grunnskoler	7 167	4 367	12 417	81,2	36,2	92,2
Øvrig utdanning	757	417	1 477	77,1	25,5	93,1
Barnehager	1 943	1 037	3 324	67,2	24,8	88,0
Helsestell	1 132	615	2 872	55,6	22,4	81,9
Sosialhjelp	1 017	82	2 318	82,9	26,4	96,3
Barnevern	626	246	1 183	75,5	27,4	93,4
Pleie og omsorg	8 367	4 157	17 089	73,4	22,6	86,4
Kultur	383	342	788	26,3	5,1	46,4
Kommunale veier	462	109	1 476	64,3	28,4	86,0
VAR-sektoren	920	722	1 164	57,1	14,0	81,0
Øvrig infrastruktur	886	578	1 327	33,5	7,3	60,6
I alt	25 807	19 869	39 085	66,7	21,7	82,4

* Tabellen omfatter 434 kommuner for tall som er målt i kroner per innbygger og 428 kommuner for tall som er målt i prosent av predikerte utgifter. Manglende data for predikerte utgifter gjelder for Oslo og for kommuner som ikke har rapportert inn regnskapstall i 2002 eller 2003.

Tabell A.1 inkluderer også estimater av effekter på minsteutgiften for netto driftsresultatet (sektor 0). Denne sektoren blir behandlet som residualsektor i estimeringen av modellen. Vi finner at en inntektsøkning fra året før bidrar til å øke minsteutgiften for netto driftsresultatet med 44 prosent av inntektsøkningen. Dette viser at netto driftsresultatet virker som en buffer mot inntektsendringer, noe som bidrar til tregheter i tilpasningen av utgifter.

Ved hjelp av estimatene i tabell A.1 og observasjoner av variablene i forspalten kan vi beregne sektor-spesifikke bundne kostnader i hht. definisjonen i likning (A.5). Totale bundne kostnader α framkommer som summen av de sektorspesifikke bundne kostnadene. Summarisk statistikk for kommunenes beregnede bundne kostnader er vist i tabell A.2. Tabellen viser bundne kostnader målt i kroner per innbygger og målt i prosent av modellens predikerte utgifter.

Tabell A.2 viser at de to største sektorene mht. bundne kostnader er grunnskoler og pleie- og omsorgstjenester. I gjennomsnitt utgjør de bundne kostnadene i alt for alle sektorer om lag 26 000 kroner per innbygger. Tabellen viser også at det er betydelige variasjoner i de sektorspesifikke bundne kostnadene, både målt i kroner per innbygger og målt i prosent av modellens predikerte utgifter. Målt i prosent av utgiftene utgjør de bundne kostnadene en relativt høy andel innen grunnskoler, øvrig utdanning, sosialhjelp, barnevern og pleie og omsorg. Disse tjenestene blir betraktet som nasjonale velferdstjenester, og er derfor i høy grad underlagt sentrale reguleringer som medfører bundne kostnader for kommunene.

A.3. Variasjoner i marginale budsjettandeler

En oversikt over effekter av variable som påvirker de marginale budsjettandelene i KOMMODE er gjengitt i tabell A.3. Variablene i forspalten i tabell A.3 svarer til variablene t_j i likning (A.6), mens koeffisientene i tabellen er estimater på parametrene β_{ij} . Tabellen kan sammenliknes med tabell 5 (basert på data for 1993) i

Aaberge og Langørgeren (2003) og tabell 3.5 (basert på data for 1998) i Langørgeren og Aaberge (2001). Modellen er endret i forhold til de tidligere versjonene, ved at det nå er utdanningsnivå, andel bosatt tettbygd og sosialistandelen som bidrar til variasjoner i de marginale budsjettandeler. I forhold til versjonen basert på 1998-data er andelen bosatt tettbygd en ny variabel i denne sammenheng. Begrunnelsen for å la andelen bosatt tettbygd påvirke de marginale budsjettandelene er at denne variabelen har en positiv effekt på utgiftene for flere velferdstjenester. Positive effekter på utgiftene gir ikke støtte til en hypotese om at kostnadene per produsert enhet er høyere i spredtbygde strøk, som en følge av et behov for et mer desentralisert tjenestetilbud. Effektene av andel bosatt tettbygd blir derfor tolket som et uttrykk for lokale prioriteringer av inntektene utover bundne kostnader.

Vi finner at kommuner med et høyt gjennomsnittlig utdanningsnivå satser mer ressurser på øvrig utdanning og barnehager, og mindre på administrasjon, helsestell og pleie og omsorg, sammenliknet med kommuner med et lavt utdanningsnivå. En høyere andel bosatt tettbygd gir høyere prioritering av helsestell, kultur og VAR-sektoren, mens øvrig infrastruktur, administrasjon og netto driftsresultat blir lavere prioritert. Sosialistiske partier gir relativt høy prioritet til administrasjon, barnehager og barnevern, og dette blir finansiert ved et lavere netto driftsresultat og mindre satsing på kultur og VAR-sektoren. Disse resultatene er imidlertid noe endret i forhold til hva vi fant på data for 1998, noe som blant annet skyldes at vi har inkludert andel bosatt tettbygd som en variabel som påvirker de marginale budsjettandelene.

Ved hjelp av estimatene i tabell A.3 og observasjoner av variablene i forspalten kan vi beregne sektor-spesifikke marginale budsjettandeler i hht. definisjonen i likning (A.6). En marginal budsjettandel viser hvor stor del av en inntektsøkning som vil bli benyttet innenfor de respektive sektorer. Summarisk statistikk for marginale budsjettandeler er rapportert i tabell A.4. De marginale budsjettandelene er størst for pleie og

omsorg, administrasjon og grunnskoler. For eksempel følger det av tabellen at 100 kroner ekstra vil bli disponert med gjennomsnittlig 21 kroner til pleie og omsorg og 1,3 kroner til sosialhjelp. Vi finner til dels betydelige variasjoner mellom kommuner i størrelsen på de marginale budsjettandelene.

For å få et inntrykk av følsomheten overfor inntektsendringer har vi også beregnet inntektselastisiteter (Engel-elastisiteter) i tabell A.4. En inntektselastisitet viser den prosentvise økningen i utgiftene når inntektene øker med 1 prosent. Disse inntektselastisitetene er definert ved forholdet mellom marginale og totale budsjettandeler. Det er ikke beregnet noen inntektselastisitet for sektor 0, siden netto driftsresultatet kan bli null eller negativt.

Hvorvidt tjenestetilbudet er elastisk eller uelastisk avhenger av om elastisitetene ligger hhv. over eller under 1. Tabell A.4 viser at kultur og øvrig infrastruktur har inntektselastisk tilbud i samtlige kommuner. Innen pleie og omsorg og grunnskoler har alle eller nesten alle kommuner uelastisk tilbud. I gjennomsnitt har administrasjon, helsestell og VAR-sektoren et elastisk tilbud, mens sosialhjelp, barnevern, øvrig utdanning og barnehager er inntektsuelastiske tjenester. Kommunale veier er tilnærmet nøytral-elastisk når vi ser på gjennomsnittet over kommuner. Vi finner imidlertid betydelige variasjoner mellom kommunene.

Tabell A.3. Estimerte koeffisienter for faktorer som påvirker marginale budsjettandeler, 2003*

	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
Konstantledd	0,103	0,225	0,116	-0,021	-0,004	0,079	-0,010	0,005	0,267	0,057	0,018	0,058	0,107
Gjennomsnittlig utdanningsnivå for personer 30-59 år	0,008	-0,027	0,001	0,012	0,023	-0,012	0,005	-0,001	-0,024	0,008	-0,002	-0,006	0,014
Andel bosatt tettbygd	-0,042	-0,026	0,004	0,003	0,008	0,020	0,006	0,010	0,007	0,015	0,006	0,031	-0,042
Sosialandel i kommunestyret	-0,052	0,025	-0,015	0,007	0,021	0,009	0,015	0,021	0,002	-0,014	-0,001	-0,022	0,004
R ² -justert	-	0,86	0,81	0,34	0,66	0,73	0,55	0,25	0,87	0,64	0,59	0,24	0,53

* Avhengige variable er sektorspesifikke utgifter målt i 1000 NOK per innbygger.

Sektor 1: Administrasjon	Sektor 5: Helsestell	Sektor 9: Kultur	Sektor 0: Netto driftsresultat
Sektor 2: Grunnskoler	Sektor 6: Sosialhjelp	Sektor 10: Kommunale veier	
Sektor 3: Øvrig utdanning	Sektor 7: Barnevern	Sektor 11: Vann, avløp, renovasjon	
Sektor 4: Barnehager	Sektor 8: Pleie og omsorg	Sektor 12: Øvrig infrastruktur	

Tabell A.4. Summarisk statistikk for marginale budsjettandeler og inntektselastisiteter etter sektor, 2003*

	Marginal budsjettandel			Inntektselastisitet		
	Gjennomsnitt	Minimum	Maksimum	Gjennomsnitt	Minimum	Maksimum
Administrasjon	0,149	0,076	0,187	1,47	0,80	1,96
Grunnskoler	0,114	0,107	0,121	0,51	0,37	0,84
Øvrig utdanning	0,016	0,003	0,043	0,63	0,18	1,16
Barnehager	0,067	0,042	0,117	0,91	0,62	1,30
Helsestell	0,061	0,044	0,084	1,26	0,81	1,83
Sosialhjelp	0,013	0,004	0,025	0,46	0,10	1,93
Barnevern	0,014	0,001	0,027	0,67	0,16	1,28
Pleie og omsorg	0,210	0,163	0,242	0,74	0,58	1,02
Kultur	0,080	0,065	0,106	2,12	1,23	3,09
Kommunale veier	0,016	0,012	0,021	1,02	0,46	1,95
VAR-sektoren	0,050	0,028	0,068	1,19	0,84	1,75
Øvrig infrastruktur	0,124	0,093	0,153	1,90	1,23	2,73
Netto driftsresultat	0,084	0,045	0,125	-	-	-

* Tabellen omfatter 434 kommuner for marginale budsjettandeler og 428 kommuner for inntektselastisiteter. Manglende data for inntektselastisiteter gjelder for Oslo og for kommuner som ikke har rapportert inn regnskapstall i 2002 eller 2003.

Gruppering av sammenliknbare kommuner etter folkemengde, bundne kostnader og frie disponible inntekter, 2003

I tabell B1 er kommunene sortert etter synkende folkemengde i kategori 1, etter synkende indeks for korrigerte inntekter i kategori 2 og etter kommune-nummer innenfor de øvrige gruppene. I tabell B2 er kommunene sortert etter indeks for korrigerte inntekter i alle kategorier. Ellers inneholder denne tabellen nøyaktig den samme informasjonen som tabell B1. Ut fra tabell B2 er det lettere å finne fram til kommuner innenfor samme kategori som ligger nær en bestemt kommune mht. korrigerte inntekter per innbygger. For spesielle formål kan en for eksempel plukke ut mindre grupper av kommuner som en ønsker å sammenlikne. For kommuner som ligger nær en kvartilgrense mht. frie disponible inntekter per innbygger kan det også være aktuelt å sammenlikne seg med kommuner på den andre siden av denne grensen. Slike tilpasninger i grupperingene er det lagt til rette for i tabell B2.

Tabell B.1. Folkemengde, indeks for bundne kostnader og indeks for korrigerte inntekter etter kommune

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerte inntekter
1. De fire største byene				
0301	Oslo	517 401	0,85	-
1201	Bergen	235 423	0,83	0,87
1601	Trondheim	152 699	0,81	0,86
1103	Stavanger	111 007	0,81	0,89
2. De ti kommunene med høyest frie disponible inntekter				
0941	Bykle	848	1,31	3,90
1252	Modalen	346	1,40	2,60
1232	Eidfjord	915	1,28	2,37
1739	Røyrvik	547	1,25	1,90
1046	Sirdal	1 786	1,18	1,87
1151	Utsira	224	1,32	1,81
2027	Nesseby	929	1,25	1,77
1911	Kvæfjord	3 102	1,39	1,73
0940	Valle	1 422	1,22	1,72
1421	Aurland	1 781	1,12	1,66
3. Små kommuner med lave bundne kostnader				
<i>3a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
0234	Gjerdrum	4 877	0,83	0,85
<i>3b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>				
0123	Spydeberg	4 672	0,82	0,88
<i>3c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>				
1135	Sauda	4 915	0,85	1,05
4. Små kommuner med middels bundne kostnader				
<i>4a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
0111	Hvaler	3 617	0,90	0,82
0122	Trøgstad	4 991	0,86	0,85
0127	Skiptvet	3 327	0,94	0,84
0137	Våler	4 002	0,90	0,86
0138	Hobøl	4 469	0,90	0,80
0239	Hurdal	2 664	1,02	0,77
0621	Sigdal	3 569	1,02	0,83

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerte inntekter
0622	Krødsherad	2 213	1,06	0,81
0714	Hof	3 040	0,98	0,84
0719	Andebu	4 899	0,88	0,81
0723	Tjøme	4 541	0,89	0,83
0728	Lardal	2 406	0,99	0,83
0811	Siljan	2 343	1,03	0,84
0919	Froland	4 708	0,89	0,84
0928	Birkenes	4 343	0,94	0,80
1029	Lindesnes	4 468	0,93	0,83
1112	Lund	3 097	0,98	0,83
1114	Bjerkreim	2 480	1,02	0,83
1141	Finnøy	2 806	1,10	0,86
1142	Rennesøy	3 261	0,98	0,82
1222	Fitjar	2 892	0,93	0,79
1430	Gaular	2 797	1,11	0,85
1433	Naustdal	2 731	1,03	0,84
1441	Selje	3 046	1,01	0,83
1511	Vanylven	3 820	1,00	0,83
1529	Skodje	3 590	0,95	0,85
1547	Aukra	3 038	1,00	0,82
<i>4b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>				
0119	Marker	3 408	0,99	0,89
0426	Våler	3 964	0,92	0,94
0430	Stor-Elvdal	2 888	1,06	1,00
0438	Alvdal	2 422	1,09	0,94
0511	Dovre	2 883	0,97	0,95
0513	Skjåk	2 399	1,07	1,03
0514	Lom	2 481	1,00	0,99
0515	Vågå	3 801	0,97	0,89
0519	Sør-Fron	3 335	0,97	0,88
0520	Ringebu	4 644	0,92	0,92
0521	Øyer	4 891	0,86	0,88
0540	Sør-Aurdal	3 326	1,08	0,93
0543	Vestre Slidre	2 282	1,07	1,00
0544	Øystre Slidre	3 089	1,04	0,87
0616	Nes	3 499	1,00	0,94
0617	Gol	4 379	0,96	0,98
0619	Ål	4 708	0,93	0,98
0631	Flesberg	2 523	1,01	0,86
0817	Drangedal	4 184	1,01	0,87
0822	Sauherad	4 363	0,97	0,91
0828	Seljord	2 921	1,00	0,90
0829	Kviteseid	2 647	1,05	0,91
0911	Gjerstad	2 511	1,10	0,87
0937	Evje og Hornnes	3 327	0,96	0,91
1111	Sokndal	3 294	0,94	0,87
1154	Vindafjord	4 776	0,86	0,90
1159	Ølen	3 354	1,01	0,88
1211	Etne	3 960	0,93	0,92
1216	Sveio	4 666	0,89	0,91
1231	Ullensvang	3 539	1,09	0,95

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
1241	Fusa	3 751	0,99	0,95
1242	Samnanger	2 340	1,01	0,99
1244	Austevoll	4 439	0,88	0,99
1251	Vaksdal	4 151	1,00	1,01
1260	Radøy	4 649	0,90	0,88
1264	Austrheim	2 519	0,96	1,03
1419	Leikanger	2 193	0,96	0,92
1431	Jølster	2 974	1,08	0,90
1438	Bremanger	4 077	1,11	1,01
1517	Hareid	4 730	0,86	0,89
1525	Stranda	4 705	0,93	0,89
1543	Nesset	3 244	1,01	0,94
1551	Eide	3 235	0,96	0,93
1557	Gjemnes	2 657	1,06	0,89
1567	Rindal	2 115	1,07	0,97
1612	Hemne	4 312	0,88	0,95
1617	Hitra	4 048	0,99	1,04
1620	Frøya	4 146	1,03	0,88
1627	Bjugn	4 655	0,90	0,87
1630	Åfjord	3 336	1,04	0,93
1635	Rennebu	2 660	1,07	0,99
1636	Meldal	3 994	1,03	0,95
1644	Holtålen	2 177	1,03	0,98
1664	Selbu	3 973	0,98	0,93
1717	Frosta	2 474	1,02	0,88
1718	Leksvik	3 510	1,04	0,90
1724	Verran	2 679	1,09	0,94
1744	Overhalla	3 606	1,00	0,88
1750	Vikna	3 958	0,94	0,96
1812	Sømna	2 100	1,10	1,00
1851	Lødingen	2 382	1,07	0,99
1854	Ballangen	2 680	1,08	1,00
1867	Bø	3 100	1,09	0,99
1868	Øksnes	4 665	0,92	0,97
1913	Skånland	3 040	1,06	0,99
1925	Sørreisa	3 312	0,98	0,98
1938	Lyngen	3 176	1,10	1,00
<i>4c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>				
0429	Åmot	4 389	0,92	1,06
0618	Hemsedal	1 873	1,03	1,06
0620	Hol	4 582	0,91	1,35
0633	Nøre og Uvdal	2 703	1,09	1,40
0833	Tokke	2 454	1,05	1,31
0834	Vinje	3 812	1,08	1,31
1133	Hjelmeland	2 708	1,07	1,27
1134	Suldal	3 923	1,08	1,46
1259	Øygarden	3 875	0,94	1,44
1416	Høyanger	4 579	0,98	1,08
1417	Vik	2 901	1,09	1,12
1422	Lærdal	2 180	1,08	1,16
1426	Luster	4 926	0,93	1,19
1560	Tingvoll	3 146	1,11	1,05
1569	Aure	2 671	1,04	1,12
1573	Smøla	2 266	1,06	1,05
1711	Meråker	2 556	1,05	1,10
1736	Snåsa	2 312	1,05	1,07

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
1832	Hemnes	4 551	1,00	1,19
1840	Saltdal	4 834	1,01	1,33
1922	Bardu	3 841	0,88	1,19
1923	Salangen	2 260	1,10	1,27
1941	Skjervøy	3 021	0,98	1,12
1942	Nordreisa	4 726	0,94	1,17
2002	Vardø	2 496	0,98	1,30
2011	Kautokeino	3 022	1,04	1,29
2019	Nordkapp	3 497	0,93	1,22
2020	Porsanger	4 294	0,93	1,26
2021	Karasjok	2 844	1,04	1,27
2025	Tana	3 068	1,09	1,19
2028	Båtsfjord	2 404	0,96	1,21
5. Små kommuner med høye bundne kostnader				
<i>5a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
0118	Aremark	1 458	1,21	0,80
<i>5b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>				
0121	Rømskog	658	1,24	0,99
0436	Tolga	1 796	1,17	0,97
0439	Folldal	1 764	1,12	1,04
0441	Os	2 134	1,13	0,99
0512	Lesja	2 219	1,12	0,94
0541	Etnedal	1 427	1,19	0,99
0827	Hjartdal	1 616	1,21	0,98
0830	Nissedal	1 445	1,20	1,00
0912	Vegårshei	1 840	1,17	0,88
0929	Åmli	1 830	1,17	0,96
0935	Iveland	1 131	1,26	0,93
1021	Marnardal	2 203	1,18	0,93
1027	Audnedal	1 562	1,21	0,95
1034	Hægebostad	1 622	1,15	0,94
1223	Tysnes	2 821	1,13	0,95
1233	Ulvik	1 171	1,22	1,02
1234	Granvin	1 037	1,32	0,93
1265	Fedje	672	1,30	1,01
1411	Gulen	2 450	1,29	0,99
1412	Solund	904	1,40	1,03
1413	Hyllestad	1 537	1,20	0,93
1428	Askvoll	3 314	1,11	0,86
1429	Fjaler	2 927	1,13	0,89
1444	Hornindal	1 195	1,19	0,95
1514	Sande	2 599	1,12	0,95
1523	Ørskog	2 075	1,14	1,02
1526	Stordal	994	1,23	0,88
1545	Midsund	1 959	1,12	0,90
1546	Sandøy	1 295	1,13	0,97
1571	Halsa	1 756	1,18	0,88
1572	Tustna	1 009	1,26	0,98
1613	Snillfjord	1 029	1,41	0,99
1622	Agdenes	1 808	1,21	0,86
1633	Osen	1 097	1,27	1,00
1725	Namdalseid	1 799	1,14	0,93
1743	Høylandet	1 275	1,25	1,02
1822	Leirfjord	2 214	1,19	1,03
1825	Grane	1 542	1,19	1,03
1828	Nesna	1 838	1,11	1,01
1834	Lurøy	2 016	1,44	0,93

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
1836	Rødøy	1 462	1,51	1,01
1838	Gildeskål	2 220	1,25	1,04
1852	Tjeldsund	1 444	1,25	1,00
1859	Flakstad	1 527	1,19	1,01
1927	Tranøy	1 704	1,32	1,04
<i>5c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>				
0432	Rendalen	2 193	1,14	1,13
0434	Engerdal	1 512	1,25	1,17
0545	Vang	1 636	1,30	1,31
0615	Flå	1 049	1,25	1,06
0632	Rollag	1 480	1,26	1,08
0831	Fyresdal	1 310	1,17	1,18
0938	Bygland	1 296	1,35	1,47
1026	Åseral	906	1,36	1,63
1129	Forsand	1 076	1,30	1,49
1144	Kvitsøy	519	1,17	1,08
1145	Bokn	765	1,15	1,10
1227	Jondal	1 071	1,19	1,24
1266	Masfjorden	1 738	1,21	1,16
1418	Balestrand	1 505	1,37	1,32
1524	Norddal	1 899	1,18	1,17
1632	Roan	1 089	1,31	1,05
1665	Tydal	907	1,23	1,39
1723	Mosvik	895	1,29	1,06
1738	Lierne	1 552	1,28	1,16
1740	Namsskogan	966	1,33	1,45
1742	Grong	2 530	1,12	1,07
1748	Fosnes	762	1,41	1,16
1749	Flatanger	1 244	1,29	1,11
1755	Leka	672	1,22	1,17
1811	Bindal	1 822	1,34	1,07
1815	Vega	1 391	1,18	1,05
1816	Vevelstad	538	1,29	1,35
1818	Herøy	1 793	1,15	1,05
1826	Hattfjelldal	1 569	1,28	1,15
1827	Dønna	1 541	1,29	1,05
1835	Træna	464	1,38	1,47
1839	Beiarn	1 221	1,23	1,17
1842	Skjerstad	1 061	1,38	1,23
1845	Sørfold	2 228	1,13	1,21
1848	Steigen	2 875	1,12	1,06
1849	Hamarøy	1 926	1,26	1,19
1850	Tysfjord	2 241	1,28	1,07
1853	Evenes	1 494	1,23	1,05
1856	Røst	641	1,26	1,23
1857	Værøy	769	1,25	1,09
1874	Moskenes	1 248	1,12	1,04
1915	Bjarkøy	533	1,39	1,50
1917	Ibestad	1 689	1,23	1,18
1919	Gratangen	1 302	1,33	1,21
1920	Lavangen	1 069	1,38	1,29
1926	Dyrøy	1 317	1,26	1,12
1928	Torsken	1 119	1,42	-
1929	Berg	1 042	1,46	1,06
1936	Karlsøy	2 463	1,18	1,12
1939	Storfjord	1 879	1,13	1,06
1940	Kåfjord	2 359	1,14	1,21

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
1943	Kvænen	1 418	1,27	1,31
2014	Loppa	1 329	1,35	1,42
2015	Hasvik	1 107	1,24	1,47
2017	Kvalsund	1 097	1,30	1,36
2018	Måsøy	1 425	1,15	1,36
2022	Lebesby	1 500	1,25	1,45
2023	Gamvik	1 205	1,22	1,37
2024	Berlevåg	1 193	1,20	1,36

6. Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader

6a. Kommuner med lave frie disponible inntekter

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
0135	Råde	6 380	0,79	0,82
0136	Rygge	13 775	0,82	0,80
0211	Vestby	12 724	0,79	0,81
0215	Frogn	13 116	0,81	0,84
0216	Nesodden	15 943	0,81	0,83
0221	Aurskog- Høland	13 067	0,82	0,81
0226	Sørumsund	12 571	0,82	0,82
0227	Fet	9 361	0,77	0,82
0228	Rælingen	14 679	0,77	0,79
0229	Enebakk	9 111	0,82	0,78
0233	Nittedal	19 300	0,79	0,83
0236	Nes	17 765	0,82	0,81
0237	Eidsvoll	18 083	0,83	0,79
0415	Løten	7 317	0,84	0,82
0427	Elverum	18 638	0,85	0,83
0533	Lunner	8 461	0,81	0,83
0624	Øvre Eiker	15 337	0,84	0,84
0627	Røyken	16 941	0,78	0,80
0711	Svelvik	6 436	0,84	0,82
0926	Lillesand	8 982	0,83	0,83
1018	Søgne	9 367	0,82	0,83
1120	Klepp	14 135	0,81	0,82
1121	Time	13 909	0,82	0,82
1124	Sola	19 538	0,81	0,85
1221	Stord	16 310	0,78	0,85
1243	Os	14 328	0,78	0,72
1246	Fjell	19 294	0,82	0,80
1528	Sykkylven	7 424	0,81	0,85
1532	Giske	6 495	0,80	0,82
1621	Ørland	5 119	0,82	0,85
1638	Orkdal	10 388	0,85	0,84
1657	Skaun	6 003	0,85	0,80
1663	Malvik	11 735	0,81	0,83
1714	Stjørdal	18 940	0,83	0,83

6b. Kommuner med middels frie disponible inntekter

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
0124	Askim	13 876	0,82	0,88
0238	Nannestad	9 751	0,85	0,88
0402	Kongsvinger	17 348	0,83	0,87
0418	Nord-Odal	5 050	0,84	0,91
0419	Sør-Odal	7 538	0,82	0,88
0516	Nord-Fron	5 890	0,83	0,97
0529	Vestre Toten	12 627	0,81	0,88
0532	Jevnaker	6 299	0,85	0,86
0702	Holmestrand	9 486	0,84	0,86
0814	Bamble	14 170	0,82	0,91
0821	Bø	5 220	0,84	0,88

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
0904	Grimstad	18 549	0,82	0,86
1003	Farsund	9 578	0,83	0,86
1014	Vennesla	12 346	0,84	0,86
1127	Randaberg	8 998	0,82	0,86
1130	Strand	10 298	0,82	0,86
1245	Sund	5 345	0,82	0,86
1256	Meland	5 704	0,82	0,87
1263	Lindås	12 721	0,84	0,95
1420	Sogndal	6 680	0,79	0,93
1432	Førde	10 906	0,84	0,87
1439	Vågsøy	6 349	0,85	0,90
1443	Eid	5 762	0,83	0,88
1503	Kristiansund	17 112	0,84	0,92
1515	Herøy	8 355	0,81	0,87
1516	Ulstein	6 721	0,82	0,89
1531	Sula	7 304	0,82	0,88
1534	Haram	8 819	0,85	0,87
1554	Averøy	5 462	0,82	0,87
1556	Frei	5 256	0,82	0,87
1719	Levanger	17 700	0,85	0,90
1841	Fauske	9 528	0,85	1,01

6c. Kommuner med høye frie disponible inntekter

1424	Årdal	5 661	0,82	1,21
------	-------	-------	------	------

7. Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader

7a. Kommuner med lave frie disponible inntekter

0214	Ås	14 227	0,87	0,84
0417	Stange	18 137	0,86	0,83
0623	Modum	12 611	0,85	0,85
0628	Hurum	8 715	0,87	0,84
0713	Sande	7 554	0,87	0,84
0716	Re	8 111	0,89	0,85
0720	Stokke	9 985	0,86	0,79
0722	Nøtterøy	19 927	0,87	0,80
0914	Tvedestrand	5 918	0,87	0,85
1002	Mandal	13 662	0,88	0,83
1017	Songdalen	5 517	0,94	0,78
1032	Lyngdal	7 163	0,86	0,85
1122	Gjesdal	9 137	0,88	0,82
1219	Bømlo	10 867	0,90	0,85
1253	Osterøy	7 140	0,88	0,84
1449	Stryn	6 768	0,92	0,85
1519	Volda	8 335	0,88	0,85
1520	Ørsta	10 269	0,87	0,84
1548	Fræna	8 937	0,87	0,85
1653	Melhus	13 579	0,86	0,82

7b. Kommuner med middels frie disponible inntekter

0125	Eidsberg	9 968	0,85	0,88
0128	Rakkestad	7 217	0,88	0,86
0420	Eidskog	6 421	0,92	0,89
0423	Grue	5 395	0,97	0,92
0425	Åsnes	7 977	0,91	0,89
0428	Trysil	7 025	1,00	0,86
0517	Sel	6 102	0,86	0,94
0522	Gausdal	6 189	0,86	0,88
0528	Østre Toten	14 649	0,87	0,88
0534	Gran	13 085	0,88	0,86
0536	Søndre Land	6 127	1,03	1,02

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
0538	Nordre Land	6 878	0,88	0,90
0542	Nord-Aurdal	6 567	0,88	1,01
0612	Hole	5 100	0,87	0,94
0807	Notodden	12 402	0,90	0,88
0815	Kragerø	10 559	0,87	0,89
0901	Risør	6 988	0,93	0,92
1004	Flekkefjord	8 871	0,90	0,87
1101	Eigersund	13 350	0,88	0,90
1119	Hå	14 417	0,86	0,92
1224	Kvinnherad	13 157	0,86	0,96
1235	Voss	13 821	0,91	0,88
1238	Kvam	8 467	0,93	1,04
1401	Flora	11 392	0,90	0,86
1445	Gloppen	5 739	0,99	0,91
1535	Vestnes	6 442	1,02	0,96
1539	Rauma	7 312	0,92	0,90
1566	Surnadal	6 208	0,88	0,99
1624	Rissa	6 382	0,91	0,87
1634	Oppdal	6 441	0,89	0,95
1640	Rørøros	5 599	0,93	0,95
1648	Midtre Gauldal	5 824	0,97	0,89
1662	Klæbu	5 188	0,88	0,95
1703	Namsos	12 380	0,91	0,95
1721	Verdal	13 697	0,86	0,86
1729	Inderøy	5 870	0,90	0,86
1751	Nærøy	5 269	0,95	0,96
1805	Narvik	18 470	0,89	0,96
1813	Brønnøy	7 519	0,97	1,02
1820	Alstahaug	7 445	0,91	0,99
1824	Vefsn	13 456	0,87	1,01
1860	Vestvågøy	10 751	0,92	0,97
1865	Vågan	9 036	0,91	0,97
1866	Hadsel	8 051	0,91	0,99
1870	Sortland	9 476	0,93	1,02
1871	Andøy	5 477	1,00	-
1931	Lenvik	11 049	0,96	0,99
1933	Balsfjord	5 638	0,94	0,98

7c. Kommuner med høye frie disponible inntekter

0437	Tynset	5 423	0,89	1,07
0819	Nome	6 579	0,92	1,05
0826	Tinn	6 354	0,94	1,25
1037	Kvinesdal	5 578	0,94	1,10
1146	Tysvær	9 092	0,89	1,07
1228	Odda	7 513	0,90	1,25
1563	Sunndal	7 405	0,88	1,17
1837	Meløy	6 845	0,98	1,10
1924	Målselv	6 845	0,89	1,05
2003	Vadsø	6 122	0,91	1,27
2004	Hammerfest	9 076	0,86	1,13
2012	Alta	17 359	0,89	1,13
2030	Sør- Varanger	9 547	0,90	1,22

9. Store kommuner med lave bundne kostnader

9a. Kommuner med lave frie disponible inntekter

0105	Sarpsborg	49 044	0,85	0,82
0106	Fredrikstad	69 288	0,84	0,83
0213	Ski	26 155	0,82	0,81

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
0230	Lørenskog	30 220	0,79	0,84
0231	Skedsmo	40 676	0,83	0,83
0501	Lillehammer	24 946	0,84	0,85
0502	Gjøvik	27 349	0,84	0,84
0625	Nedre Eiker	21 044	0,83	0,80
0626	Lier	21 638	0,83	0,85
0704	Tønsberg	35 656	0,85	0,83
0706	Sandefjord	40 696	0,85	0,83
0709	Larvik	40 877	0,85	0,84
0806	Skien	50 272	0,85	0,83
0906	Arendal	39 502	0,83	0,85
1102	Sandnes	55 729	0,82	0,81
1247	Askøy	21 018	0,80	0,85
1504	Ålesund	39 695	0,78	0,84
<i>9b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>				
0101	Halden	27 438	0,85	0,86
0104	Moss	27 534	0,83	0,90
0217	Oppegård	23 243	0,79	0,87
0219	Bærum	102 529	0,84	0,97
0220	Asker	50 290	0,82	0,94
0235	Ullensaker	22 931	0,81	0,88
0403	Hamar	27 120	0,84	0,87
0412	Ringsaker	31 830	0,83	0,87
0604	Kongsberg	22 908	0,83	0,91
0805	Porsgrunn	33 204	0,85	0,88
1001	Kristiansand	74 590	0,84	0,89
1106	Haugesund	31 013	0,84	0,87
1149	Karmøy	37 199	0,79	0,88
1502	Molde	23 955	0,83	0,87
1804	Bodø	42 186	0,79	0,91
1833	Rana	25 313	0,84	0,99
1901	Harstad	23 161	0,83	0,95
1902	Tromsø	61 182	0,81	0,93
10. Store kommuner med middels bundne kostnader				
<i>10a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
0602	Drammen	56 444	0,86	0,84
0605	Ringerike	28 055	0,86	0,84
0701	Horten	24 557	0,86	0,81
1702	Steinkjer	20 417	0,86	0,84

Tabell B2. Folkemengde, indeks for bundne kostnader og indeks for korrigerede inntekter for kommunene sortert etter korrigerede inntekter innenfor kategorier

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
1. De fire største byene				
0301	Oslo	517 401	0,85	-
1601	Trondheim	152 699	0,81	0,86
1201	Bergen	235 423	0,83	0,87
1103	Stavanger	111 007	0,81	0,89
2. De ti kommunene med høyest frie disponible inntekter				
1421	Aurland	1 781	1,12	1,66
0940	Valle	1 422	1,22	1,72
1911	Kvæfjord	3 102	1,39	1,73
2027	Nesseby	929	1,25	1,77
1151	Utsira	224	1,32	1,81
1046	Sirdal	1 786	1,18	1,87
1739	Røyrvik	547	1,25	1,90
1232	Eidfjord	915	1,28	2,37
1252	Modalen	346	1,40	2,60
0941	Bykle	848	1,31	3,90
3. Små kommuner med lave bundne kostnader				
<i>3a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
0234	Gjerdrum	4 877	0,83	0,85
<i>3b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>				
0123	Spydeberg	4 672	0,82	0,88
<i>3c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>				
1135	Sauda	4 915	0,85	1,05
4. Små kommuner med middels bundne kostnader				
<i>4a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
0239	Hurdal	2 664	1,02	0,77
1222	Fitjar	2 892	0,93	0,79
0928	Birkenes	4 343	0,94	0,80
0138	Hobøl	4 469	0,90	0,80
0719	Andebu	4 899	0,88	0,81
0622	Krødsherad	2 213	1,06	0,81
1547	Aukra	3 038	1,00	0,82
1142	Rennesøy	3 261	0,98	0,82
0111	Hvaler	3 617	0,90	0,82
1029	Lindesnes	4 468	0,93	0,83
1511	Vanylven	3 820	1,00	0,83
1112	Lund	3 097	0,98	0,83
0723	Tjøme	4 541	0,89	0,83
0621	Sigdal	3 569	1,02	0,83
0728	Lardal	2 406	0,99	0,83
1441	Selje	3 046	1,01	0,83
1114	Bjerkreim	2 480	1,02	0,83
0714	Hof	3 040	0,98	0,84
0811	Siljan	2 343	1,03	0,84
1433	Naustdal	2 731	1,03	0,84
0919	Froland	4 708	0,89	0,84
0127	Skiptvet	3 327	0,94	0,84
1430	Gaular	2 797	1,11	0,85
1529	Skodje	3 590	0,95	0,85
0122	Trøgstad	4 991	0,86	0,85
1141	Finnøy	2 806	1,10	0,86
0137	Våler	4 002	0,90	0,86

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter	Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
4b. Kommuner med middels frie disponible inntekter					1242	Samnanger	2 340	1,01	0,99
0631	Flesberg	2 523	1,01	0,86	0514	Lom	2 481	1,00	0,99
0817	Drangedal	4 184	1,01	0,87	0430	Stor-Elvdal	2 888	1,06	1,00
1111	Sokndal	3 294	0,94	0,87	0543	Vestre Slidre	2 282	1,07	1,00
0911	Gjerstad	2 511	1,10	0,87	1938	Lyngen	3 176	1,10	1,00
0544	Øystre Slidre	3 089	1,04	0,87	1854	Ballangen	2 680	1,08	1,00
1627	Bjugn	4 655	0,90	0,87	1812	Sømna	2 100	1,10	1,00
1620	Frøya	4 146	1,03	0,88	1438	Bremanger	4 077	1,11	1,01
1744	Overhalla	3 606	1,00	0,88	1251	Vaksdal	4 151	1,00	1,01
0521	Øyer	4 891	0,86	0,88	0513	Skjåk	2 399	1,07	1,03
1159	Ølen	3 354	1,01	0,88	1264	Austrheim	2 519	0,96	1,03
1717	Frosta	2 474	1,02	0,88	1617	Hitra	4 048	0,99	1,04
1260	Radøy	4 649	0,90	0,88	4c. Kommuner med høye frie disponible inntekter				
0519	Sør-Fron	3 335	0,97	0,88	1560	Tingvoll	3 146	1,11	1,05
0119	Marker	3 408	0,99	0,89	1573	Smøla	2 266	1,06	1,05
1525	Stranda	4 705	0,93	0,89	0429	Åmot	4 389	0,92	1,06
1517	Hareid	4 730	0,86	0,89	0618	Hemsedal	1 873	1,03	1,06
1557	Gjemnes	2 657	1,06	0,89	1736	Snåsa	2 312	1,05	1,07
0515	Vågå	3 801	0,97	0,89	1416	Høyanger	4 579	0,98	1,08
1154	Vindafjord	4 776	0,86	0,90	1711	Meråker	2 556	1,05	1,10
1431	Jølster	2 974	1,08	0,90	1941	Skjervøy	3 021	0,98	1,12
1718	Leksvik	3 510	1,04	0,90	1417	Vik	2 901	1,09	1,12
0828	Seljord	2 921	1,00	0,90	1569	Aure	2 671	1,04	1,12
0822	Sauherad	4 363	0,97	0,91	1422	Lærdal	2 180	1,08	1,16
0829	Kviteseid	2 647	1,05	0,91	1942	Nordreisa	4 726	0,94	1,17
1216	Sveio	4 666	0,89	0,91	2025	Tana	3 068	1,09	1,19
0937	Evje og Hornnes	3 327	0,96	0,91	1922	Bardu	3 841	0,88	1,19
1419	Leikanger	2 193	0,96	0,92	1426	Luster	4 926	0,93	1,19
0520	Ringebu	4 644	0,92	0,92	1832	Hemnes	4 551	1,00	1,19
1211	Etne	3 960	0,93	0,92	2028	Båtsfjord	2 404	0,96	1,21
1551	Eide	3 235	0,96	0,93	2019	Nordkapp	3 497	0,93	1,22
0540	Sør-Aurdal	3 326	1,08	0,93	2020	Porsanger	4 294	0,93	1,26
1664	Selbu	3 973	0,98	0,93	2021	Karasjok	2 844	1,04	1,27
1630	Åfjord	3 336	1,04	0,93	1133	Hjelmeland	2 708	1,07	1,27
0438	Alvdal	2 422	1,09	0,94	1923	Salangen	2 260	1,10	1,27
1543	Nesset	3 244	1,01	0,94	2011	Kautokeino	3 022	1,04	1,29
0426	Våler	3 964	0,92	0,94	2002	Vardø	2 496	0,98	1,30
1724	Verran	2 679	1,09	0,94	0834	Vinje	3 812	1,08	1,31
0616	Nes	3 499	1,00	0,94	0833	Tokke	2 454	1,05	1,31
1241	Fusa	3 751	0,99	0,95	1840	Saltdal	4 834	1,01	1,33
0511	Dovre	2 883	0,97	0,95	0620	Hol	4 582	0,91	1,35
1636	Meldal	3 994	1,03	0,95	0633	Nore og Uvdal	2 703	1,09	1,40
1231	Ullensvang	3 539	1,09	0,95	1259	Øygarden	3 875	0,94	1,44
1612	Hemne	4 312	0,88	0,95	1134	Suldal	3 923	1,08	1,46
1750	Vikna	3 958	0,94	0,96	5. Små kommuner med høye bundne kostnader				
1567	Rindal	2 115	1,07	0,97	5a. Kommuner med lave frie disponible inntekter				
1868	Øksnes	4 665	0,92	0,97	0118	Aremark	1 458	1,21	0,80
1925	Sørreisa	3 312	0,98	0,98	5b. Kommuner med middels frie disponible inntekter				
0619	Ål	4 708	0,93	0,98	1622	Agdenes	1 808	1,21	0,86
1644	Holtålen	2 177	1,03	0,98	1428	Askvoll	3 314	1,11	0,86
0617	Gol	4 379	0,96	0,98	1526	Stordal	994	1,23	0,88
1635	Rennebu	2 660	1,07	0,99	1571	Halsa	1 756	1,18	0,88
1913	Skånland	3 040	1,06	0,99	0912	Vegårshei	1 840	1,17	0,88
1851	Lødingen	2 382	1,07	0,99	1429	Fjaler	2 927	1,13	0,89
1244	Austevoll	4 439	0,88	0,99	1545	Midsund	1 959	1,12	0,90
1867	Bø	3 100	1,09	0,99	1834	Lurøy	2 016	1,44	0,93

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter	Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
1725	Namdalseid	1 799	1,14	0,93	1749	Flatanger	1 244	1,29	1,11
1413	Hyllestad	1 537	1,20	0,93	1936	Karlsøy	2 463	1,18	1,12
0935	Iveland	1 131	1,26	0,93	1926	Dyrøy	1 317	1,26	1,12
1021	Marnardal	2 203	1,18	0,93	0432	Rendalen	2 193	1,14	1,13
1234	Granvin	1 037	1,32	0,93	1826	Hattfjelldal	1 569	1,28	1,15
1034	Hægebostad	1 622	1,15	0,94	1266	Masfjorden	1 738	1,21	1,16
0512	Lesja	2 219	1,12	0,94	1738	Lierne	1 552	1,28	1,16
1444	Hornindal	1 195	1,19	0,95	1748	Fosnes	762	1,41	1,16
1514	Sande	2 599	1,12	0,95	0434	Engerdal	1 512	1,25	1,17
1223	Tysnes	2 821	1,13	0,95	1839	Beiarn	1 221	1,23	1,17
1027	Audnedal	1 562	1,21	0,95	1524	Norddal	1 899	1,18	1,17
0929	Åmli	1 830	1,17	0,96	1755	Leka	672	1,22	1,17
0436	Tolga	1 796	1,17	0,97	0831	Fyresdal	1 310	1,17	1,18
1546	Sandøy	1 295	1,13	0,97	1917	Ibestad	1 689	1,23	1,18
1572	Tustna	1 009	1,26	0,98	1849	Hamarøy	1 926	1,26	1,19
0827	Hjartdal	1 616	1,21	0,98	1940	Kåfjord	2 359	1,14	1,21
0441	Os	2 134	1,13	0,99	1845	Sørfold	2 228	1,13	1,21
0121	Rømskog	658	1,24	0,99	1919	Gratangen	1 302	1,33	1,21
1613	Snillfjord	1 029	1,41	0,99	1842	Skjerstad	1 061	1,38	1,23
0541	Etnedal	1 427	1,19	0,99	1856	Røst	641	1,26	1,23
1411	Gulen	2 450	1,29	0,99	1227	Jondal	1 071	1,19	1,24
1633	Osen	1 097	1,27	1,00	1920	Lavangen	1 069	1,38	1,29
1852	Tjeldsund	1 444	1,25	1,00	0545	Vang	1 636	1,30	1,31
0830	Nissedal	1 445	1,20	1,00	1943	Kvænanen	1 418	1,27	1,31
1828	Nesna	1 838	1,11	1,01	1418	Balestrand	1 505	1,37	1,32
1836	Rødøy	1 462	1,51	1,01	1816	Vevelstad	538	1,29	1,35
1859	Flakstad	1 527	1,19	1,01	2024	Berlevåg	1 193	1,20	1,36
1265	Fedje	672	1,30	1,01	2017	Kvalsund	1 097	1,30	1,36
1523	Ørskog	2 075	1,14	1,02	2018	Måsøy	1 425	1,15	1,36
1743	Høylandet	1 275	1,25	1,02	2023	Gamvik	1 205	1,22	1,37
1233	Ulvik	1 171	1,22	1,02	1665	Tydal	907	1,23	1,39
1825	Grane	1 542	1,19	1,03	2014	Loppa	1 329	1,35	1,42
1412	Solund	904	1,40	1,03	2022	Lebesby	1 500	1,25	1,45
1822	Leirfjord	2 214	1,19	1,03	1740	Namsskogan	966	1,33	1,45
0439	Folldal	1 764	1,12	1,04	2015	Hasvik	1 107	1,24	1,47
1927	Tranøy	1 704	1,32	1,04	1835	Træna	464	1,38	1,47
1838	Gildeskål	2 220	1,25	1,04	0938	Bygland	1 296	1,35	1,47
<i>5c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>					1129	Forsand	1 076	1,30	1,49
1928	Torsken	1 119	1,42	-	1915	Bjarkøy	533	1,39	1,50
1874	Moskenes	1 248	1,12	1,04	1026	Åseral	906	1,36	1,63
1827	Dønna	1 541	1,29	1,05	6. Mellomstore kommuner med lave bundne kostnader				
1853	Evenes	1 494	1,23	1,05	<i>6a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
1815	Vega	1 391	1,18	1,05	1243	Os	14 328	0,78	0,72
1818	Herøy	1 793	1,15	1,05	0229	Enebakk	9 111	0,82	0,78
1632	Roan	1 089	1,31	1,05	0228	Rælingen	14 679	0,77	0,79
1723	Mosvik	895	1,29	1,06	0237	Eidsvoll	18 083	0,83	0,79
1929	Berg	1 042	1,46	1,06	0136	Rygge	13 775	0,82	0,80
1848	Steigen	2 875	1,12	1,06	0627	Røyken	16 941	0,78	0,80
0615	Flå	1 049	1,25	1,06	1657	Skaun	6 003	0,85	0,80
1939	Storfjord	1 879	1,13	1,06	1246	Fjell	19 294	0,82	0,80
1850	Tysfjord	2 241	1,28	1,07	0211	Vestby	12 724	0,79	0,81
1811	Bindal	1 822	1,34	1,07	0221	Aurskog- Høland	13 067	0,82	0,81
1742	Grong	2 530	1,12	1,07	0236	Nes	17 765	0,82	0,81
0632	Rollag	1 480	1,26	1,08	1121	Time	13 909	0,82	0,82
1144	Kvitsøy	519	1,17	1,08	0711	Svelvik	6 436	0,84	0,82
1857	Værøy	769	1,25	1,09	0226	Sørum	12 571	0,82	0,82
1145	Bokn	765	1,15	1,10					

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
0415	Løten	7 317	0,84	0,82
0227	Fet	9 361	0,77	0,82
1532	Giske	6 495	0,80	0,82
1120	Klepp	14 135	0,81	0,82
0135	Råde	6 380	0,79	0,82
0427	Elverum	18 638	0,85	0,83
1663	Malvik	11 735	0,81	0,83
0533	Lunner	8 461	0,81	0,83
1018	Søgne	9 367	0,82	0,83
0926	Lillesand	8 982	0,83	0,83
1714	Stjørdal	18 940	0,83	0,83
0216	Nesodden	15 943	0,81	0,83
0233	Nittedal	19 300	0,79	0,83
1638	Orkdal	10 388	0,85	0,84
0624	Øvre Eiker	15 337	0,84	0,84
0215	Frogn	13 116	0,81	0,84
1621	Ørland	5 119	0,82	0,85
1528	Sykkylven	7 424	0,81	0,85
1124	Sola	19 538	0,81	0,85
1221	Stord	16 310	0,78	0,85
<i>6b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>				
1127	Randaberg	8 998	0,82	0,86
0904	Grimstad	18 549	0,82	0,86
0702	Holmestrand	9 486	0,84	0,86
1014	Vennesla	12 346	0,84	0,86
1003	Farsund	9 578	0,83	0,86
1245	Sund	5 345	0,82	0,86
1130	Strand	10 298	0,82	0,86
0532	Jevnaker	6 299	0,85	0,86
0402	Kongsvinger	17 348	0,83	0,87
1556	Frei	5 256	0,82	0,87
1554	Averøy	5 462	0,82	0,87
1515	Herøy	8 355	0,81	0,87
1256	Meland	5 704	0,82	0,87
1432	Førde	10 906	0,84	0,87
1534	Haram	8 819	0,85	0,87
1531	Sula	7 304	0,82	0,88
0529	Vestre Toten	12 627	0,81	0,88
0419	Sør-Odal	7 538	0,82	0,88
0238	Nannestad	9 751	0,85	0,88
1443	Eid	5 762	0,83	0,88
0124	Askim	13 876	0,82	0,88
0821	Bø	5 220	0,84	0,88
1516	Ulstein	6 721	0,82	0,89
1719	Levanger	17 700	0,85	0,90
1439	Vågsøy	6 349	0,85	0,90
0814	Bamble	14 170	0,82	0,91
0418	Nord-Odal	5 050	0,84	0,91
1503	Kristiansund	17 112	0,84	0,92
1420	Sogndal	6 680	0,79	0,93
1263	Lindås	12 721	0,84	0,95
0516	Nord-Fron	5 890	0,83	0,97
1841	Fauske	9 528	0,85	1,01
<i>6c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>				
1424	Årdal	5 661	0,82	1,21

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
7. Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader				
<i>7a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
1017	Songdalen	5 517	0,94	0,78
0720	Stokke	9 985	0,86	0,79
0722	Nøtterøy	19 927	0,87	0,80
1653	Melhus	13 579	0,86	0,82
1122	Gjesdal	9 137	0,88	0,82
1002	Mandal	13 662	0,88	0,83
0417	Stange	18 137	0,86	0,83
0628	Hurum	8 715	0,87	0,84
1253	Osterøy	7 140	0,88	0,84
0713	Sande	7 554	0,87	0,84
1520	Ørsta	10 269	0,87	0,84
0214	Ås	14 227	0,87	0,84
1219	Bømlo	10 867	0,90	0,85
1519	Volda	8 335	0,88	0,85
0716	Re	8 111	0,89	0,85
1548	Fræna	8 937	0,87	0,85
0623	Modum	12 611	0,85	0,85
0914	Tvedestrand	5 918	0,87	0,85
1032	Lyngdal	7 163	0,86	0,85
1449	Stryn	6 768	0,92	0,85
<i>7b. kommuner med middels frie disponible inntekter</i>				
1871	Andøy	5 477	1,00	-
1401	Flora	11 392	0,90	0,86
0128	Rakkestad	7 217	0,88	0,86
0534	Gran	13 085	0,88	0,86
1729	Inderøy	5 870	0,90	0,86
1721	Verdal	13 697	0,86	0,86
0428	Trysil	7 025	1,00	0,86
1624	Rissa	6 382	0,91	0,87
1004	Flekkefjord	8 871	0,90	0,87
0528	Østre Toten	14 649	0,87	0,88
1235	Voss	13 821	0,91	0,88
0125	Eidsberg	9 968	0,85	0,88
0522	Gausdal	6 189	0,86	0,88
0807	Notodden	12 402	0,90	0,88
0425	Åsnes	7 977	0,91	0,89
0815	Kragerø	10 559	0,87	0,89
1648	Midtre Gauldal	5 824	0,97	0,89
0420	Eidskog	6 421	0,92	0,89
0538	Nordre Land	6 878	0,88	0,90
1101	Eigersund	13 350	0,88	0,90
1539	Rauma	7 312	0,92	0,90
1445	Gloppen	5 739	0,99	0,91
1119	Hå	14 417	0,86	0,92
0423	Grue	5 395	0,97	0,92
0901	Risør	6 988	0,93	0,92
0517	Sel	6 102	0,86	0,94
0612	Hole	5 100	0,87	0,94
1703	Namsos	12 380	0,91	0,95
1634	Oppdal	6 441	0,89	0,95
1640	Rørø	5 599	0,93	0,95
1662	Klæbu	5 188	0,88	0,95
1751	Nærøy	5 269	0,95	0,96
1535	Vestnes	6 442	1,02	0,96

Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter	Kom.nr.	Navn	Folke- mengde	Indeks for bundne kostnader	Indeks for korrigerede inntekter
1805	Narvik	18 470	0,89	0,96	1149	Karmøy	37 199	0,79	0,88
1224	Kvinnherad	13 157	0,86	0,96	0805	Porsgrunn	33 204	0,85	0,88
1860	Vestvågøy	10 751	0,92	0,97	1001	Kristiansand	74 590	0,84	0,89
1865	Vågan	9 036	0,91	0,97	0104	Moss	27 534	0,83	0,90
1933	Balsfjord	5 638	0,94	0,98	0604	Kongsberg	22 908	0,83	0,91
1820	Alstahaug	7 445	0,91	0,99	1804	Bodø	42 186	0,79	0,91
1866	Hadsel	8 051	0,91	0,99	1902	Tromsø	61 182	0,81	0,93
1566	Surnadal	6 208	0,88	0,99	0220	Asker	50 290	0,82	0,94
1931	Lenvik	11 049	0,96	0,99	1901	Harstad	23 161	0,83	0,95
1824	Vefsn	13 456	0,87	1,01	0219	Bærum	102 529	0,84	0,97
0542	Nord-Aurdal	6 567	0,88	1,01	1833	Rana	25 313	0,84	0,99
1870	Sortland	9 476	0,93	1,02	10. Store kommuner med middels bundne kostnader				
0536	Søndre Land	6 127	1,03	1,02	<i>10a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>				
1813	Brønnøy	7 519	0,97	1,02	0701	Horten	24 557	0,86	0,81
1238	Kvam	8 467	0,93	1,04	0602	Drammen	56 444	0,86	0,84
<i>7c. Kommuner med høye frie disponible inntekter</i>					0605	Ringerike	28 055	0,86	0,84
1924	Målselv	6 845	0,89	1,05	1702	Steinkjer	20 417	0,86	0,84
0819	Nome	6 579	0,92	1,05					
1146	Tysvær	9 092	0,89	1,07					
0437	Tynset	5 423	0,89	1,07					
1037	Kvinesdal	5 578	0,94	1,10					
1837	Meløy	6 845	0,98	1,10					
2012	Alta	17 359	0,89	1,13					
2004	Hammerfest	9 076	0,86	1,13					
1563	Sunndal	7 405	0,88	1,17					
2030	Sør- Varanger	9 547	0,90	1,22					
1228	Odda	7 513	0,90	1,25					
0826	Tinn	6 354	0,94	1,25					
2003	Vadsø	6 122	0,91	1,27					
9. Store kommuner med lave frie disponible inntekter									
<i>9a. Kommuner med lave frie disponible inntekter</i>									
0625	Nedre Eiker	21 044	0,83	0,80					
1102	Sandnes	55 729	0,82	0,81					
0213	Ski	26 155	0,82	0,81					
0105	Sarpsborg	49 044	0,85	0,82					
0706	Sandefjord	40 696	0,85	0,83					
0806	Skien	50 272	0,85	0,83					
0704	Tønsberg	35 656	0,85	0,83					
0231	Skedsmo	40 676	0,83	0,83					
0106	Fredrikstad	69 288	0,84	0,83					
0709	Larvik	40 877	0,85	0,84					
1504	Ålesund	39 695	0,78	0,84					
0502	Gjøvik	27 349	0,84	0,84					
0230	Lørenskog	30 220	0,79	0,84					
0906	Arendal	39 502	0,83	0,85					
0501	Lillehammer	24 946	0,84	0,85					
0626	Lier	21 638	0,83	0,85					
1247	Askøy	21 018	0,80	0,85					
<i>9b. Kommuner med middels frie disponible inntekter</i>									
0101	Halden	27 438	0,85	0,86					
0217	Oppegård	23 243	0,79	0,87					
0412	Ringsaker	31 830	0,83	0,87					
1106	Haugesund	31 013	0,84	0,87					
1502	Molde	23 955	0,83	0,87					
0403	Hamar	27 120	0,84	0,87					
0235	Ullensaker	22 931	0,81	0,88					

Tidligere utgitt på emneområdet

Previously issued on the subject

Norges offisielle statistikk (NOS)

- C 513: Regionale inndelinger: En oversikt over standarder i norsk offisiell statistikk.
- C 616: Standard for økonomiske regioner.
- C 192: Standard for kommuneklassifisering.

Notater

- 1999/73: A. Langørgen og R. Aaberge: Like kommuner.

Rapporter (RAPP)

- 98/8: A. Langørgen og R. Aaberge: Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser.
- 2001/35: A. Langørgen, R. Aaberge og R. Åserud: Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser 1998.

Økonomiske analyser (ØA)

- 1999/5: A. Langørgen: Noen kommuner er mer like enn andre kommuner.
- 2001/5: A. Langørgen og R. Åserud: Like kommuner 1998.

De sist utgitte publikasjonene i serien Rapporter*Recent publications in the series Reports*

- 2005/30 B.Olsen og M.Thi Van: Funksjonshemmede på arbeidsmarkedet Rapport fra tilleggundersøkelse til Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) 2. kvartal 2005. 2005. 55s.180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6866-4
- 2005/31 A. Snellingen Bye, G.I. Gundersen, T. Sandmo og G. Berge. Jordbruk og miljø. Resultatkontroll jordbruk 2005. 2005. 108s. 210 kr inkl.mva. ISBN 82-537-6868-0
- 2005/32 L. Belsby, A. Holmøy, R. Johannessen, E. Røed Larsen, L.Sandberg, L.Solheim og D.E.inar Sommervoll: Leiemarkedsundersøkelsen 2005. 2005. 73s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6876-1
- 2005/33 T. Hægeland, L.J. Kirkebøen, O. Raaum og K.G. Salvanes: Skolebidragsindikatorer. Beregnet for avgangskarakterer fra grunnskolen for skoleårene 2002-2003 og 2003-2004. 2005. 36s. 155 kr inkl.mva. ISBN 82-537-6878-8
- 2005/34 J.E. Finnvold og J. Svalund: Pasienterfaringer i allmennlegetjenesten før og etter fastlegeordningen. Del I Kronikeres erfaringer. Del II Kapasitetsforskjeller hos allmennlegene. 2005. 35s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6882-6
- 2005/35 T. Sandnes: Fordelingen av økonomiske ressurser mellom kvinner og menn. Inntekt, sysselsetting og tidsbruk. 2005. 42s. 155 kr inkl.mva. ISBN 82-537-6888-5
- 2005/36 T. Hægeland, L.J. Kirkebøen, O. Raaum og K.G. Salvanes: Skolebidragsindikatorer for Oslo-skoler. Beregnet for avgangskarakterer fra grunnskolen for skoleårene 2002-2003 og 2003-2004. 2005. 46s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6898-2
- 2005/37 B. Halvorsen, B.M. Larsen og R. Nesbakken: Norske husholdningers energiforbruk til stasjonære formål 1960 - 2003. En diskusjon basert på noen analyser i Statistisk sentralbyrå. 55s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6902
- 2005/38 I. Texmoen og N.M. Stølen: Arbeidsmarkedet for helse- og sosialpersonell fram mot år 2025. Dokumentasjon av beregninger med HELSEMOD 2005. 2005. 43s.155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6903-2
- 2005/39 B. Olsen: Flyktninger og arbeidsmarkedet 4. kvartal 2004. 2005. 32s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6905-9
- 2005/40 B.M. Larsen og R. Nesbakken: Temperaturkorrigert formålsfordeling av husholdningenes elektrisitetsforbruk i 1990 og 2001. 2005. 29s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6907-5
- 2005/41 A.C. Bøeng: Energibruk i husholdninger 1930 - 2004 og forbruk etter husholdningstype. 2005. 54s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6911-3
- 2006/1 I. Johansen: Konsumprisindeks for Svalbard 2005. 2006. 36s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6914-8
- 2006/2 T.H. Cristensen, E. Eide og A. Thomassen: Konsumprisindeks for Svalbard 2005. 2006. 43s. 155 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6914-8
- 2006/3 M.I. Kirkeberg, J. Epland og A. Andersen: Økonomi og levekår for ulike grupper, 2005. 2006. 103s. 210 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6922-9
- 2006/4 C. Berge, H. Næsheim og B. Østvedt: Sysselsatte og registrerte arbeidsledige på korttidsopphold i Norge. 2006. 54s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6934-5
- 2006/5 J.I. Hamre og M. Bråthen: Evaluering av ordinære arbeidsmarkedstiltak påbegynt 4. kvartal 2003. Dokumentasjon og analyse av effekter november 2004. 2006. 61s. 180 kr inkl.mva. ISBN 82-537-6926-1
- 2006/6 P.R. Johansen og J-A. Jørgensen: Virkningsberegninger på KVARTS. 2006. 60s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6937-7
- 2006/7 F. Foyn og K.A. Kjesbu: Brukernes vurdering av SkatteFUNN-ordningen. Delrapport i evalueringen av SkatteFUNN-ordningen. 2006. 62s. 180 kr inkl. mva. ISBN 82-537-6938-5